

PÁPEŽSKÁ RADA PRE NAPOMÁHANIE JEDNOTY KREŠŤANOV

BISKUP A JEDNOTA KREŠŤANOV: EKUMENICKÉ VADEMECUM

4. decembra 2020

(Originálny text: v angličtine)

(Preklad: Stanislav Gábor, GS KBS)

OBSAH

Predslov

Zoznam skratiek

Úvod

PRVÁ ČASŤ

Napomáhanie ekumenizmu v Katolíckej cirkvi

A. Ekumenické štruktúry na miestnej a regionálnej úrovni

B. Ekumenický rozmer formácie

I) Formácia laikov, seminaristov a duchovenstva

II) Vyžívanie médií a diecéznych webstránok

DRUHÁ ČASŤ

Vzťahy Katolíckej cirkvi s inými kresťanmi

A. Duchovný ekumenizmus

B. Dialóg lásky

C. Dialóg pravdy

D. Dialóg života

I) Pastoračný ekumenizmus

II) Praktický ekumenizmus

III) Kultúrny ekumenizmus

Záver

Katolícke dokumenty o ekumenizme

Dodatok

Predslov

Úrad zverený biskupovi je službou jednoty v rámci jeho diecézy ako aj jednoty medzi miestnou cirkvou a všeobecnou Cirkvou. Táto služba má preto osobitný význam pri úsilí o jednotu všetkých Kristových nasledovníkov. *Kódex kánonického práva* latinskej Cirkvi jasne potvrdzuje, že zodpovednosť biskupa za napomáhanie jednoty kresťanov je jednou z úloh jeho pastierskeho úradu: „Voči bratom, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, sa má správať vládne a láskavo a rozvíjať aj ekumenizmus, ako ho chápe Cirkev“ (kán. 383 § 3, *CIC* 1983). Biskup preto nemôže považovať napomáhanie veci ekumenizmu za jednu z takých úloh svojej rozmanitej služby, ktorú by mohol alebo mal odsunúť nabok pred inými, zjavne dôležitejšími prioritami. Ekumenické úsilie biskupa nie je voliteľným, ale povinným a záväzným rozmerom jeho služby. Ešte jasnejšie to vyjadruje *Kódex kánonov východných cirkví*, ktorý obsahuje osobitný titul venovaný ekumenickej úlohe, v ktorom sa pastierom Cirkvi zvlášť odporúča, že majú, „horlivo pracovať na ekumenickom diele“ (kán. 902-908, *CCEO* 1990). Pastoračná činnosť biskupa v službe jednoty sa vzťahuje nielen na jednotu jeho cirkvi, ale aj na jednotu všetkých pokrstených v Kristovi.

Predkladaný dokument, *Biskup a jednota kresťanov: Ekumenické vademecum* vydaný Pápežskou radou pre napomáhanie jednoty kresťanov, má poslúžiť ako pomôcka pre diecéznych a eparchiálnych biskupov, aby lepšie chápali a plnili svoju ekumenickú zodpovednosť. *Vademecum* vzniklo na základe požiadavky plenárneho zasadania pápežskej rady. Text vypracovali oficiáli pápežskej rady, prekonzultovali ho s odborníkmi a príslušné dikastériá Rímskej kúrie ho odsúhlasili. Sme radi, že teraz môžeme text uverejniť s požehnaním Svätého Otca pápeža Františka.

Zverujeme toto dielo do rúk biskupov celého sveta v nádeji, že na týchto stránkach nájdú jasné a užitočné usmernenia, ktoré im umožnia, aby viedli miestne cirkvi, zverené ich pastoračnej starostlivosti, k jednote, za ktorú Pán prosil a ku ktorej je Cirkev neodvolateľne povolaná.

Kurt kardinál Koch

predseda

✠ Brian Farrell

titulárny biskup abitínsky

sekretár

Zoznam skratiek

<i>CCEO</i>	<i>Kódex kánonov východných cirkví</i> (1990)
<i>CIC</i>	<i>Kódex kánonického práva</i> (1983)
<i>ED</i>	<i>Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme</i> (1993), Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov
<i>EG</i>	<i>Evangelii gaudium</i> (2013), apoštolská exhortácia pápeža Františka
<i>LG</i>	<i>Lumen gentium</i> (1964), dogmatická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu o Cirkvi
<i>PRNJK</i>	Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov
<i>UR</i>	<i>Unitatis redintegratio</i> (1964), Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme
<i>UUS</i>	<i>Ut unum sint</i> (1995), encyklika sv. Jána Pavla II. o ekumenickom úsilí

Úvod

1. Hľadanie jednoty vychádza z podstaty Cirkvi

Modlitba nášho Pána za jednotu učeníkov „aby všetci boli jedno“ sa viaže na poslanie, ktoré im zveril, „aby svet uveril“ (Jn 17, 21). Druhý vatikánsky koncil zdôraznil, že roztrieštenosť medzi kresťanskými spoločenstvami „otvorene protirečí Kristovej vôli, je svetu na pohoršenie a poškodzuje presvätú vec hlásania evanjelia všetkému stvoreniu“ (*Unitatis redintegratio* [UR], 1). Pokiaľ kresťania nie sú viditeľným znakom tejto jednoty, nedokážu vo svojej misijnej povinnosti privádzať všetkých ľudí k spasiteľnej jednote, ktorá je spoločenstvom Otca, Syna a Ducha Svätého. V tomto zmysle chápeme, prečo je dielo jednoty základom našej identity ako Cirkvi, a prečo svätý Ján Pavol II. mohol vo svojej prelomovej encyklike *Ut unum sint* napísať: „hľadanie jednoty kresťanov nie je vecou ľubovôle alebo výhodnosti, ale požiadavkou, ktorá vychádza zo samotnej podstaty kresťanského spoločenstva“ (*Ut unum sint* [UUS] 49, porov. tiež b. 3.)

2. Skutočné, hoci neúplné spoločenstvo

Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme *Unitatis redintegratio* uznáva, že tí, ktorí veria v Krista a boli pokrstení vodou v mene Otca, Syna a Ducha Svätého, sú skutočne našimi bratmi a sestrami v Kristovi (pozri UR §3). Krstom sú „privtelení ku Kristovi“ (UR, 3), teda sa „skutočne privetľujú k ukrižovanému a oslávenému Kristovi a sú znovuzrodení na účasť na Božom živote“ (UR, 22). Navyše, koncil uznáva, že spoločenstvá, ku ktorým patria títo bratia a sestry, sú obdarené mnohými podstatnými prvkami, ktoré si Kristus želal pre svoju Cirkev, Kristov Duch ich používa ako „nástroje spásy“ a sú v skutočnom, hoci neúplnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou (porov. UR, 3). Dekrét tiež začal s upresňovaním tých oblastí nášho cirkevného života, v ktorých existuje toto spoločenstvo (communio), a snažil sa rozlišovať, v čom a v akej miere sa rozsah cirkevného spoločenstva líši od jedného kresťanského spoločenstva k druhému. Napokon, pri uznávaní pozitívnej hodnoty iných kresťanských spoločenstiev dekrét *Unitatis redintegratio* tiež priznáva, že kvôli rane rozdelenosti kresťanov „i samej Cirkvi je takto ťažšie prejavíť v každom ohľade plnosť katolíckosti v konkrétnom živote“ (UR, 4).

3. Jednota kresťanov je starostou celej Cirkvi

„Starosť o obnovenie jednoty“, napísali otcovia Druhého vatikánskeho koncilu, „sa týka celej Cirkvi, tak veriacich, ako aj pastierov, a to podľa osobných schopností každého z nich, tak v každodennom kresťanskom živote, ako i v teologických a historických štúdiách“ (UR, 5). Naliehanie koncilu na tom, že ekumenické úsilie vyžaduje zapojenie všetkých veriacich, nielen teológov a predstaviteľov Cirkvi stretávajúcich sa v rámci medzinárodného dialógu, sa opakovane zdôrazňuje v ďalších cirkevných dokumentoch. Svätý Ján Pavol II. v encyklike *Ut unum sint* napísal, že povinnosť ekumenického dialógu „sa vôbec neobmedzuje len na Apoštolský stolec; vzťahuje sa aj na jednotlivé miestne a partikulárne cirkvi“ (UUS, 31). Skutočné, hoci neúplné spoločenstvo, ktoré už existuje medzi katolíkmami a ostatnými pokrstenými kresťanmi sa môže a musí súbežne prehlbovať na rôznych úrovniach. Pápež František výstižne zhrnul tento postoj slovami: „spoločne kráčať, spoločne sa modliť a spoločne pracovať“. Keď budeme zdieľať náš kresťanský život s inými kresťanmi tým, že sa budeme modliť s nimi a za nich, a že budeme spoločne vydávať svedectvo o našej kresťanskej viere prostredníctvom činnosti, budeme rásť v jednote, ktorú si Pán žela pre svoju Cirkev.

4. Biskup – „viditeľný princíp“ jednoty

Biskup ako pastier svojho stáda má špecifickú zodpovednosť za to, aby všetkých priviedol k jednote. Biskup je „viditeľným princípom a základom jednoty“ vo svojej partikulárnej cirkvi (*Lumen gentium* [LG], 23). Služba jednoty nie je len jednou z mnohých úloh úradu biskupa; predstavuje základný aspekt biskupskej služby. Biskup „by mal vnímať naliehavosť napomáhania ekumenizmu“ (*Apostolorum Successores* [AS], 18). Starosť o jednotu, zakorenená v osobnej modlitbe biskupa, musí charakterizovať každý aspekt biskupskej služby: vo vyučovaní viery, v sviatostnej službe i v rozhodnutiach ohľadom pastoračnej starostlivosti má biskup budovať a posilňovať tú jednotu, za ktorú sa Ježiš modlil pri Poslednej večeri (porov. Jn 17). Ďalší rozmer jeho služby jednoty sa stal zjavným tým, že sa Katolícka cirkev pripojila k ekumenickému hnutiu. V dôsledku toho sa starosť biskupa o jednotu Cirkvi rozšírila aj na „tých, ktorí ešte nepatria do jediného ovčince“ (LG, 27), ale sú našimi duchovnými bratmi a sestrami v Duchu Svätom, na základe skutočných, hoci nedokonalých pút spoločenstva, ktoré spájajú všetkých pokrstených.

Biskupská služba jednoty je hlboko spojená so synodalitou. Podľa pápeža Františka, „dôkladné preskúmanie toho, ako vyjadriť v živote Cirkvi princíp synodality a služby toho,

kto jej predsedá, významne prispeje k rozvoju vzťahov medzi našimi cirkvami“. [1] Biskupi, ktorí tvoria jedno kolégium spoločne s pápežom, vykonávajú svoju pastoračnú a ekumenickú službu synodálnym spôsobom spolu s celým Božím ľudom. Ako učí pápež František, „záväzok budovať synodálnu Cirkev – misia, ku ktorej sme všetci povolani, každý podľa úlohy, ktorú mu Pán zveril – má významné ekumenické dopady“, [2] pretože synodalita i ekumenizmus sú procesmi spoločného kráčania.

5. Vademecum – sprievodca biskupa pri rozlišovaní

Ekumenická úloha biskupov bude vždy ovplyvnená širokou rozmanitosťou kontextov, v ktorých žijú a pôsobia: v niektorých regiónoch sú katolíci vo väčšine, v iných sú zasa v menšine vzhľadom k inému či viacerým kresťanským spoločenstvám a inde zasa samotné kresťanstvo tvorí menšinu. Mimoriadne rôznorodé sú aj pastoračné výzvy. Záleží vždy od diecézneho/eparchiálneho biskupa, aby posúdil výzvy a možnosti v rámci daného kontextu a rozlišoval, ako uplatňovať katolícke princípy ekumenizmu vo svojej vlastnej diecéze/eparchii. [3] *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme* (1993, ďalej len *Ekumenické direktórium [ED]*) je pre biskupa najdôležitejším referenčným bodom pri tomto rozlišovaní. *Vademecum* má poslúžiť biskupom ako povzbudenie a sprievodca pri napĺňaní ich ekumenickej zodpovednosti.

PRVÁ ČASŤ

Napomáhanie ekumenizmu v Katolíckej cirkvi

6. Úsilie o jednotu je predovšetkým výzvou pre katolíkov

Dekrét *Unitatis redintegratio* učí, že katolíci musia predovšetkým „úprimne a pozorne uvažovať o tom, čo treba obnoviť a podniknúť vo vlastnej katolíckej rodine“ (*UR*, 4). Preto skôr, než nadviažeme vzťahy s inými kresťanmi, je nevyhnutné, aby katolíci, podľa slov dekrétu, najprv „skúmali svoju vernosť Kristovej vôli, čo sa týka Cirkvi, a odhodlane sa podujímali na dielo obnovy a reformy“ (*UR*, 4). Táto vnútorná obnova disponuje a pripravuje Cirkev k dialógu a angažovaniu s iným kresťanmi. Toto úsilie sa týka jednak cirkevných štruktúr (diel A) i ekumenickej formácie celého Božieho ľudu (diel B).

A. Ekumenické štruktúry na miestnej a regionálnej úrovni

7. Biskup – človek dialógu napomáhajúci ekumenické úsilie

Dekrét *Christus Dominus* v bode 13 opisuje biskupa ako človeka dialógu, ktorý ide v ústrety ľuďom dobrej vôle v spoločnom hľadaní pravdy, nadväzuje a rozvíja s nimi rozhovor vyznačujúci sa jasnosťou reči a poníženosťou v duchu lásky a priateľstva. *Kódex kánonického práva (CIC)* v kánone 383 § 3 poukazuje na tú istú myšlienku, pričom opisuje ekumenickú zodpovednosť biskupa tak, že „voči bratom, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s Katolíckou cirkvou, sa má správať vládne a láskavo a rozvíjať aj ekumenizmus, ako ho chápe Cirkev“. Ekumenickou úlohou biskupa je teda napomáhanie „dialógu lásky“ a „dialógu pravdy“.

8. Zodpovednosť biskupa za vedenie a usmerňovanie ekumenických iniciatív

Biskup má mať popri svojej osobnej ochote k dialógu aj úlohu viesť a usmerňovať. Dekrét *Unitatis redintegratio* predpokladá, že Boží ľud sa zapája do rozmanitých ekumenických aktivít, ale vždy pod „starostlivým vedením duchovných pastierov“ (*UR*, 4). Kánon 755, zaradený v tej časti Kódexu, ktorá je venovaná učiacej úlohe Cirkvi, potvrdzuje, že „celé kolégium biskupov a Apoštolský stolec majú úlohu rozvíjať a usmerňovať u katolíkov ekumenické hnutie“ (*CIC*, kán. 755 § 1). Popritom je zodpovednosťou biskupov, či už jednotlivu alebo aj v biskupských konferenciách či synodách, aby „podľa rozličných potrieb alebo situácií vydávali praktické normy so zreteľom na predpisy vynesené najvyššou cirkevnou autoritou“ (*CIC*, 755 § 2 a *CCEO*, 904, porov. aj *Apostolorum Successores* § 18). Vydávaním noriem sa biskupi, či už jednotlivu alebo v konferencii, majú postarať o to, aby nevznikal zmätok a nedorozumenia a aby nedochádzalo k pohoršeniu veriacich.

Kódex kánonov východných cirkví (CCEO), ktorý venuje celý jeden titul ekumenizmu (XVIII), zdôrazňuje „osobitnú úlohu“ východných katolíckych cirkví pri napomáhaní jednoty medzi všetkými východnými a orientálnymi cirkvami a zvyrazňuje úlohu eparchiálnych biskupov v tomto úsilí. Jednotu možno podporovať „prostredníctvom modlitieb, príkladného života, nábožnej vernosti starobylým tradíciám východných cirkví, lepším vzájomným poznaním, spoluprácou a bratskou úctou v materiálnych a duchovných záležitostiach“ (kán. 903).

9. Vymenovanie ekumenických splnomocnencov

Ekumenické direktórium v bode 41 odporúča, aby biskup vymenoval diecézneho splnomocnenca pre ekumenizmus, ktorý je jeho blízkym spolupracovníkom a poradcom v ekumenických otázkach. Ďalej navrhuje, aby biskup zriadil diecéznu komisiu pre ekumenizmus, ktorá by mu pomáhala uvádzať do praxe učenie Cirkvi o ekumenizme, ako je zakotvené v jej dokumentoch a v usmerneniach biskupskej konferencie alebo synody (porov. *ED*, 42-45). Ekumenický splnomocnenec a členovia ekumenickej komisie môžu byť dôležitými kontaktnými osobami pre ostatné kresťanské spoločenstvá a môžu reprezentovať biskupa na ekumenických stretnutiach. S cieľom plne zapojiť katolícke farnosti do ekumenizmu na miestnej úrovni, mnoho biskupov považovalo za vhodné, aby v duchu *Ekumenického direktória* (porov. *ED*, 45 a 67) pobádali k vymenovaniu farských ekumenických splnomocnencov.

10. Ekumenická komisia biskupských konferencií a synod východných katolíckych cirkví

Ak je biskupská konferencia alebo synoda dostatočne veľká, mala by mať podľa *Ekumenického direktória* zriadenú komisiu biskupov pre ekumenizmus (46-47). Týmto biskupom má pomáhať skupina odborných poradcov a ak je to možné, stály sekretariát. Jednou z hlavných úloh komisie je prevádzať ekumenické dokumenty Cirkvi do konkrétnej činnosti primerane miestnej situácii. Ak je konferencia príliš malá na to, aby mala takúto biskupskú komisiu, má byť určený aspoň jeden biskup zodpovedný za ekumenickú činnosť (*ED*, 46) a majú mu byť nápomocní vhodní poradcovia.

Komisia by mala pomáhať a radiť jednotlivým biskupom, ako aj rôznym orgánom biskupskej konferencie pri plnení ich ekumenickej zodpovednosti. *Ekumenické direktórium* ráta s tým, že táto komisia bude spolupracovať s existujúcimi ekumenickými inštitúciami na národnej alebo miestnej úrovni. Zakaždým, keď je to vhodné, komisia by mala nadviazať dialóg a konzultácie s inými kresťanskými spoločenstvami. Členovia komisie by mali reprezentovať katolícke spoločenstvo alebo nominovať iných vhodných zástupcov v prípade, že sú pozvaní zúčastniť sa na podujatí, ktoré má v živote iného kresťanského spoločenstva dôležitý význam. Tiež by mali recipročne zaistiť primeranú úroveň zastúpenia ekumenických hostí alebo delegátov na dôležitých momentoch v živote Katolíckej cirkvi. Dokument *Apostolorum Successores* v bode 170 navrhuje, aby po konzultácii s predstaviteľmi iných kresťanských spoločenstiev, boli ich zástupcovia pozývaní na diecézne synody ako pozorovatelia.

Návšteva *ad limina apostolorum* poskytuje biskupom vhodnú príležitosť, aby sa podelili o svoje ekumenické skúsenosti alebo starosti s pápežom, s Pápežskou radou pre napomáhanie jednoty kresťanov či s inými úradmi kúrie. Je tiež príležitosťou, pri ktorej môžu biskupi požiadať o informácie alebo odporúčania od pápežskej rady.

B. Ekumenický rozmer formácie

11. Ľud naklonený dialógu a zapojeniu do ekumenického úsilia

Prostredníctvom formácie sa môže biskup postarať o to, aby veriaci jeho diecézy boli náležite pripravení na nadväzovanie vzťahov s inými kresťanmi. Dekrét *Unitatis redintegratio* v bode 11 odporúča, aby tí, ktorí sú zapojení do ekumenického dialógu, pristupovali k svojej úlohe s láskou k pravde, s kresťanskou láskou a s pokorou. Tieto tri základné predpoklady sú užitočným sprievodcom pri ekumenickej formácii celého Božieho ľudu.

Po prvé, ekumenizmus sa nezakladá na kompromise, ako keby sa jednota mohla dosiahnuť na úkor pravdy. Naopak, úsilie o jednotu nás vedie k plnšiemu oceneniu Bohom zjavenej pravdy. Základom ekumenickej formácie je teda to, že „treba dôkladnejšie a presnejšie vysvetľovať katolícku vieru takou formou a rečou, ktorej môžu dobre rozumieť aj oddelení bratia“ (*UR*, 11). Takéto vysvetľovanie musí vyjadrovať chápanie, že „jestvuje poriadok, čiže ‚hierarchia‘ právd katolíckeho učenia, lebo ich súvis so základom kresťanskej viery je rozličný“ (*UR*, 11). Hoci všetky zjavené pravdy treba veriť s tou istou božskou vierou, ich význam závisí od ich vzťahu k spasiteľným tajomstvám Trojice a k spáse v Kristovi, prameni celého kresťanského učenia. Rozvažovaním právd a nielen ich jednoduchým vypočítavaním, katolíci získavajú správnejšie chápanie jednoty, ktorá existuje medzi kresťanmi.

Po druhé, čnosť kresťanskej lásky vyžaduje, aby sa katolíci vyhýbali polemickému predkladaniu kresťanských dejín a teológie, a najmä, aby sa vyhli skresľovaniu stanovísk iných kresťanov (porov. *UR*, 4 a 10). Formátori, oduševňovaní postojom kresťanskej lásky, nech sa vždy snažia zdôrazňovať kresťanskú vieru, ktorú máme spoločnú s ostatnými kresťanmi a nech vyvážené a precízne predkladajú teologické rozdiely, ktoré nás rozdeľujú. Práca na poli formácie takýmto spôsobom pomôže pri odstraňovaní prekážok dialógu (porov. *UR*, 11).

Druhý vatikánsky koncil nástojil na tom, že „pravý ekumenizmus nejestvuje bez vnútorného obrátenia“ (*UR*, 7). Primeraný postoj pokory umožní katolíkom uznať, „ako Boh pôsobí u príslušníkov iných cirkví a cirkevných spoločenstiev“ (*UUS*, 48), čo nám zasa otvára cestu

k tomu, aby sme sa naučili a prijímali dary od týchto bratov a sestier. Pokora je potrebná aj vtedy, keď sa pri stretnutí s inými kresťanmi odhaľuje pravda, „ktorá môže vyžadovať revíziu tvrdení a postojov“ (UUS, 36).

D) Formácia laikov, seminaristov a duchovenstva

12. Prehľad odporúčaní Ekumenického direktória o formácii

Ekumenický rozmer by mal byť prítomný vo všetkých aspektoch a disciplínach kresťanskej formácie. *Ekumenické direktorium* ponúka v prvom rade usmernenia pre ekumenickú formáciu všetkých veriacich (b. 58-69). Táto formácia sa má uskutočňovať prostredníctvom štúdia biblie, ohlasovania Božieho slova, katechézy, liturgie a duchovného života, a to v rozmanitých prostrediach, ako sú rodina, farnosť, škola a laické združenia. Dokument ďalej ponúka pokyny pre formáciu tých, ktorí sú zapojení do pastoračnej práce, či už ide o vysvätených (b. 70-82) alebo laikov (b. 83-86). Odporúča, aby všetky študijné kurzy boli preniknuté ekumenickým rozmerom a ohľaduplnosťou, a aby povinnou súčasťou prvého cyklu teologického štúdia bol špeciálny kurz o ekumenizme (b. 79). Zvlášť zdôrazňuje ekumenický rozmer formácie v seminári a odporúča, aby všetci seminaristi nadobudli ekumenickú skúsenosť (b. 70-82). Dokument tiež hovorí o pokračujúcej ekumenickej formácii kňazov, diakonov, rehoľníkov a laikov (b. 91).

V roku 1997 vydala Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov smernice pod názvom *Ekumenický rozmer formovania pastoračných pracovníkov*. Dokument je rozdelený na dve časti: prvá sa zaoberá požiadavkou uvádzať ekumenický rozmer do každej oblasti teologickej formácie a druhá sa týka nevyhnutných prvkov pre špeciálny študijný kurz o ekumenizme.

II) Využívanie médií a diecéznych webstránok

13. Ekumenický prístup pri využívaní médií

Nedostatok komunikácie medzi kresťanskými spoločenstvami prehĺbil počas stáročí rozdiely, ktoré existujú medzi nimi. Úsilie o znovu nadviazanie a posilnenie komunikácie môže zohrať kľúčovú rolu pri zblížovaní rozdelených kresťanov. Tí, ktorí reprezentujú Cirkev v spoločenských komunikačných prostriedkoch by mali byť preniknutí vyššie zdôraznenými ekumenickými predpokladmi. Prítomnosť katolíkov v médiách by mala ukázať, že katolíci si vážia svojich kresťanských bratov a sestry a sú otvorení ich počúvať a učiť sa od nich.

14. Niektoré odporúčania pre diecézne webstránky

Internet je čoraz viac médiom, prostredníctvom ktorého svet vníma tvár Cirkvi. Je to miesto, kde katolícki i ostatní veriaci nájdu zastúpenú aj svoju miestnu Cirkev a podľa toho posudzujú jej priority i to, čím sa zaoberá. Preto treba venovať pozornosť tomuto novému rozmeru cirkevného života. Úsilie katolíckej Cirkvi o jednotu kresťanov v poslušnosti Kristovi, ako aj naša láska a úcta k iným kresťanským spoločenstvám by mali byť na diecéznej webstránke bezprostredne zrejmé. Správcovia diecéznych webstránok si musia uvedomiť, že nesú zodpovednosť za kresťanskú formáciu. Na webstránke by mali byť ľahko dostupné kontakty na diecézneho splnomocnenca pre ekumenizmus a na ekumenickú komisiu. Bolo by tiež veľmi užitočné, aby diecézna webstránka poskytovala odkaz (link) na webstránku ekumenickej komisie biskupskej konferencie alebo synody, na webstránku Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov a tiež na miestnu či celonárodnú ekumenickú radu [cirkví]. Ekumenická (pod)stránka diecéznej webstránky je ideálnym miestom na zverejňovanie podujatí a správ. Pred použitím fotografií ekumenických partnerov je však vždy potrebné vyžiadať si od nich súhlas, pretože v niektorých prípadoch im takéto zverejnenie môže spôsobiť ťažkosti.

Praktické odporúčania

- ▶ Dobré sa oboznámiť s *Ekumenickým direktóriom* a používať ho.
- ▶ Vymenovať diecézneho ekumenického splnomocnenca. *Ekumenické direktorium* v bode 41 odporúča, aby každá diecéza mala splnomocnenca pre ekumenizmus, ktorý pôsobí ako blízky spolupracovník biskupa v ekumenických záležitostiach a ktorý môže zastupovať diecézu pred ostatnými miestnymi kresťanskými spoločenstvami. Ak je to možné, táto úloha sa má líšiť od splnomocnenca pre medzináboženský dialóg.
- ▶ Zriaďiť diecéznu ekumenickú komisiu. *Ekumenické direktorium* (b. 42-44) navrhuje, aby každá diecéza mala komisiu, ktorej úlohou je vhodne vnášať ekumenický rozmer do každého aspektu života miestnej Cirkvi. Tento orgán by mal dohliadať na ekumenickú formáciu, iniciovať konzultácie s ostatnými kresťanskými spoločenstvami a napomáhať spoločné svedectvo kresťanskej viery.
- ▶ Presadzovať vymenovanie farských splnomocnencov pre ekumenizmus. Podľa *Ekumenického direktória* každá farnosť ako „miesto autentického ekumenického svedectva“ (b. 67, porov. aj b. 45) má mať vymenovaného farníka zodpovedného za miestne ekumenické vzťahy.

► Dobré sa oboznámiť s normami stanovenými biskupskou konferenciou alebo synodou. *Ekumenické direktórium* (b. 46-47) navrhuje, aby každá konferencia alebo synoda mala komisiu biskupov so stálym sekretariátom, alebo ak to nie je možné, aby vymenovala biskupa zodpovedného za ekumenické úsilie. Táto komisia alebo biskup budú zodpovední nielen za vyššie uvedené normy, ale tiež za zapojenie do ekumenických inštitúcií na celonárodnej úrovni.

► Zabezpečiť, aby vo všetkých seminároch a na katolíckych teologických fakultách v diecéze bol povinný kurz o ekumenizme a aby kurzy posvätnéj teológie a ďalších oblastí poznania mali ekumenický rozmer.

► Šíriť ekumenické dokumenty a materiály prostredníctvom diecéznej webstránky.

► Uverejňovať na webstránke správy z oblasti ekumenizmu, aby veriaci diecézy mohli vidieť, že ich biskup sa stretáva, modlí a spolupracuje s ostatnými miestnymi kresťanskými spoločenstvami.

DRUHÁ ČASŤ

Vzťahy Katolíckej cirkvi s inými kresťanmi

15. Rôzne spôsoby ekumenického zapojenia s inými kresťanmi

Ekumenické hnutie je jedno a nedeliteľné a treba ho vždy vnímať ako celok. Predsa však nadobúda rozličné formy podľa rôznych rozmerov cirkevného života. Duchovný ekumenizmus napomáha jednotu kresťanov cez modlitbu, obrátenie a svätosť. Dialóg lásky dáva do popredia stretanie sa na úrovni každodenných kontaktov a spolupráce, živí a prehĺbuje vzťah, ktorý nás spája skrze krst. Dialóg pravdy sa zaoberá doktrínalným aspektom, ktorý je zásadný pre zacelenie rozdelenia medzi kresťanmi. Dialóg života zahŕňa príležitosti na stretanie sa a spoluprácu s inými kresťanmi v pastoračnej starostlivosti, v misii vo svete a prostredníctvom kultúry. Tieto formy ekumenizmu sa tu rozlišujú kvôli tomu, aby mohli byť jasne vysvetlené, ale treba mať neustále na zreteli, že ide o prepojené a vzájomne sa obohacujúce aspekty tej istej skutočnosti. Mnohé ekumenické činnosti však zahŕňajú viacero týchto rozmerov súčasne. Rozlíšenia použité v tomto dokumente majú za cieľ pomôcť biskupovi pri rozlišovaní. [4]

A. Duchovný ekumenizmus

16. Modlitba, obrátenie a svätosť života

Duchovný ekumenizmus sa v dekrété *Unitatis redintegratio* pokladá za „dušu celého ekumenického hnutia“ (UR, 8). Katolíci pri každom slávení Eucharistie prosia Pána, aby daroval Cirkvi „pokoj a jednotu“ (*Rímsky obrad, pred znakom pokoja*), alebo sa modlia za „[trvalé] blaho svätých Božích cirkví a za zjednotenie všetkých (Božská liturgia sv. Jána Zlatoústeho, Veľká ekténia).

Duchovný ekumenizmus spočíva nielen v modlitbe za jednotu kresťanov, ale zahŕňa aj „obrátenie srdca a svätosť života“ (UR, 8). Naozaj, „všetci veriaci nech pamätajú, že tým lepšie budú napomáhať, ba dokonca uskutočňovať jednotu kresťanov, čím bezúhonnejšie sa usilujú žiť podľa evanjelia“ (UR, 7). Duchovný ekumenizmus vyžaduje obrátenie a reformu. Ako povedal pápež Benedikt XVI.: „Podstatné sú konkrétne gestá, ktoré zasiahnu srdce a pohnú svedomie, pričom pobádajú každého človeka k vnútornému obráteniu, ktoré je nutným predpokladom celého ekumenického pokroku. [5] Podobne kardinál Walter Kasper vo svojej príručke duchovného ekumenizmu píše: „Iba obrátenie srdca a obnova zmysľovania môžu zahojiť zranené putá spoločenstva“. [6]

17. Modliť sa s inými kresťanmi

Keďže máme účasť na skutočnom spoločenstve ako bratia a sestry v Kristovi, katolíci nielen môžu, ale dokonca musia vyhľadávať príležitosti na modlitbu s inými kresťanmi. Určité formy modlitby sú zvlášť vhodné pri hľadaní jednoty kresťanov. Tak, ako sa na záver obradu krstu modlíme Modlitbu Pána (*Otče náš*) a tým uznávame dôstojnosť, ktorú sme všetci nadobudli ako deti jedného Otca, je rovnako vhodné modliť sa túto modlitbu spoločne s inými kresťanmi, s ktorými máme spoločný krst.

Podobne starobylý kresťanský zvyk modliť sa spoločne žalmy a biblické hymny (Modlitba Cirkvi) je tradíciou, ktorá i naďalej zostáva bežnou v mnohých kresťanských spoločenstvách, a preto si za slúži, aby sme ju praktizovali v ekumenickom kontexte (porov. ED, 117-119).[7]

Pri podporovaní spoločnej modlitby by mali byť katolíci vnímaví na to, že niektoré kresťanské spoločenstvá nepraktizujú spoločnú modlitbu s inými kresťanmi, ako to bolo kedysi aj v prípade Katolíckej cirkvi.

18. Modlitba za jednotu: Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov

Druhý vatikánsky koncil učil, že zámer znovu uzmiert' všetkých kresťanov v jednote jedinej Kristovej Cirkvi „presahuje ľudské sily a schopnosti“ (UR, 24). Keď sa modlíme za jednotu, uznávame, že jednota je darom Ducha Svätého a nemôžeme ju dosiahnuť vlastnými silami. Každoročne sa slávi Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov od 18. do 25. januára alebo v niektorých častiach sveta v období okolo sviatku Turíc. Každý rok pripravuje ekumenická skupina kresťanov z nejakého regiónu materiály zamerané na určitý text zo Svätého písma a danú tému, ako aj spoločnú bohoslužbu a krátke biblické úvahy na každý deň tohto týždňa. Biskup môže veľmi účinne rozvíjať vec jednoty kresťanov tým, že sa zúčastní na ekumenickej modlitbovej bohoslužbe s ostatnými kresťanskými predstaviteľmi na zvýraznenie tohto týždňa, ako aj tým, že povzbudí farnosti a rôzne skupiny, aby spoločne s inými kresťanskými spoločenstvami v danej oblasti zorganizovali počas tohto týždňa osobitné modlitbové podujatie.

19. Modlitba jedni za druhých a za potreby sveta

Dôležitý aspekt duchovného ekumenizmu spočíva jednoducho v modlitbe za našich bratov a sestry v Kristovi a najmä za tých, ktorí sú nám nablízku. Aj vtedy, keď existujú ťažkosti v miestnych ekumenických vzťahoch, alebo ak naša otvorenosť voči druhým nie je opätovaná, môžeme sa naďalej modliť za požehnanie pre týchto kresťanov. Takáto modlitba sa môže stať pravidelnou súčasťou našej vlastnej osobnej modlitby i prosieb v našich liturgiách.

Encyklika *Ut unum sint* učí, že neexistuje žiadna dôležitá či významná udalosť, ktorej by nepospela spoločná prítomnosť a modlitba kresťanov (porov. *UUS*, 25). Kresťania rozličných tradícií majú mať spoločnú starosť o miestnu komunitu, v ktorej žijú a zvlášť sa zaujímať o výzvy, ktorým musí čeliť. Kresťania môžu preukázať svoj záujem tým, že si spoločne pripomenú významné udalosti alebo výročia v živote komunity, a že sa budú spoločne modliť za svoje osobitné potreby. Globálne skutočnosti ako vojna, chudoba, dráma migrantov, nespravodlivosť a prenasledovanie kresťanov či iných náboženských skupín tiež vyžadujú pozornosť kresťanov, ktorí sa môžu spojiť v modlitbe za pokoj a za tých najzraniteľnejších.

20. Sväté písmo

Dekrét *Unitatis redintegratio* potvrdzuje, že Sväté písmo je „výborným nástrojom v mocných Božích rukách na dosiahnutie ... jednoty“ (UR, 21). *Ekumenické direktórium* naliehavo vyzýva k tomu, že treba urobiť čo možno najviac na povzbudenie kresťanov k spoločnému čítaniu Svätého písma. Takýmto spôsobom, pokračuje dokument, sa posilní puto jednoty medzi kresťanmi, otvoria sa Božiemu zjednocujúcemu pôsobeniu a umocní sa ich spoločné svedectvo o Božom slove (porov. ED, 183). Katolíci majú so všetkými kresťanmi spoločné Sväté písmo a s mnohými dokonca aj spoločný nedeľný lekciónár. Toto spoločné biblické dedičstvo poskytuje rozličné príležitosti na modlitbové stretnutia a diskusie opierajúce sa o Sväté písmo, na *lectio divina*, na spoločné publikácie a preklady [8] a dokonca aj na ekumenické púte na posvätné miesta biblie. Služba ohlasovania môže byť zvlášť silným prostriedkom ako poukázať na to, že sa ako kresťania živíme zo spoločného prameňa Svätého písma. Ak je to vhodné, katolícki a iní kresťanskí vysluhovatelia sa môžu vzájomne pozývať, aby si navzájom preukazovali službu ohlasovania na príslušných ne-eucharistických bohoslužbách (porov. ED, 135; vid' aj ED, 118-119).

21. Liturgické sviatky a obdobia

S väčšinou iných tradícií máme takisto spoločné prinajmenšom základné prvky liturgického kalendára: Vianoce, Veľkú noc a Turíce. S mnohými tiež máme spoločné liturgické obdobia: adventné a pôstne obdobie. Tento náš spoločný kalendár umožňuje kresťanom v rozličných častiach sveta, aby sa spoločne pripravovali na slávenie hlavných kresťanských sviatkov. V niektorých diecézach vydáva katolícky biskup spolu s inými kresťanskými predstaviteľmi spoločné posolstvo pri príležitosti týchto významných sviatkov.

22. Svätci a mučeníci

„Ekumenizmus svätcov, mučeníkov je azda najvýrečnejší“ napísal svätý Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Tertio millenio adveniente*. Ďalej pokračuje takto: „*Communio sanctorum*, spoločenstvo svätých, rozpráva silnejším hlasom, než to, čo nás rozdeľuje“ (TMA, 37). Naše cirkvi sú už spojené spoločenstvom, na ktorom majú účasť svätci a mučeníci. Spoločná úcta k určitému svätcovi, svätyni alebo obrazu môže byť cieľom ekumenickej púte, procesie alebo slávnosti. Katolíci vo všeobecnosti a katolícki biskupi zvlášť môžu posilniť putá jednoty s inými kresťanmi tým, že budú podporovať pobožnosti, ktoré sa už spoločne konajú.

V niektorých častiach sveta sú kresťania obeťami prenasledovania. Pápež František často hovorí o „ekumenizme krvi“. [9] Tí, ktorí prenasledujú kresťanov, často viac uznávajú jednotu, ktorá existuje medzi kresťanmi, než samotní kresťania. Keď si katolíci uctievať kresťanov iných tradícií, ktorí podstúpili mučenie, uznávajú bohatstvá, ktoré im daroval Kristus a o ktorých vydávajú silné svedectvo (porov. *UR*, 4). Navyše, hoci naše spoločenstvo s komunitami, ku ktorým patria títo mučeníci zostáva nedokonalé, „je už dokonalé v tom smere, ktorý všetci považujeme za vrchol života milosti – v *mučeníctve* až na smrť (*martyria*) – v tom najopravdivejšom spoločenstve, aké je možné s Kristom“ (*UUS*, 84; porov. aj b. 12, 47, 48 a 79).

23. *Prínos zasväteného života pre jednotu kresťanov*

Zasvätený život, ktorý je zakorenený v spoločnej tradícii ešte nerozdelenej Cirkvi, má nepochybne osobitné povolanie pri napomáhaní jednoty. Starobylé mníšske a rehoľné spoločenstvá rovnako ako nové komunity a cirkevné hnutia môžu byť privilegovanými miestami vreľého ekumenického prijatia, modlitby za jednotu a „výmeny darov“ medzi kresťanmi. Niektoré nedávno založené komunity majú napomáhanie jednoty ako svoju osobitnú charizmu, a členmi niektorých z nich sú kresťania odlišných kresťanských tradícií. Vo svojej apoštolskej exhortácii *Vita consecrata*, sv. Ján Pavol II. napísal: „Je preto nutné, aby v živote zasvätených osôb viac mesta zaujímala ekumenická modlitba a autentické evanjeliové svedectvo“ (*VC*, 100). A ďalej pokračuje: „Žiaden inštitút [zasväteného života] sa totiž nemá cítiť oslobodený od povinnosti pracovať v tejto veci“ (*VC*, 101).

24. *Očistenie pamäti*

Výraz „očistenie pamäti“ má svojej korene na Druhom vatikánskom koncile. Spoločné vyhlásenie svätého Pavla VI. a patriarchu Athenagora vydané v predposledný deň koncilu (7. decembra 1965), „sňalo z pamäti“ Cirkvi exkomunikácie z roku 1054. O desať rokov neskôr, svätý Pavol VI. po prvýkrát použil výraz „očistenie pamäti“. Ako napísal svätý Ján Pavol II., „Koncilové zhromaždenie sa tak uzavrelo slávnostným aktom, ktorý bol zároveň očistením historickej pamäti, vzájomným odpustením a pevným záväzkom usilovať sa o spoločenstvo [communio]“ (*UUS*, 52). V tej istej encyklike svätý Ján Pavol II. zdôraznil potrebu prekonania „určitého odmietania odpustiť“, „uzatvárania sa do odsudzovania ‚tých druhých‘, ktoré sa prieči evanjeliu“, a „pohrdania, vyplývajúceho z nezdravej namyslenosti“ (*UUS*, 15). Keďže kresťanské spoločenstvá sa od seba vzdialili, pričom často prechovávali [voči sebe] nevraživosť, v niektorých prípadoch sa takéto postoje hlboko zakorenili. Pamäť

mnohých kresťanských spoločností zostáva zranená dejinami náboženských a národných konfliktov. Ak sa však spoločnosti rozdelené dejinnými rozkolmi, dokážu spojiť pri spoločnom opätovnom prerozprávaní dejín, zmierenie pamäti sa stane možným.

Pripomienka 500. výročia reformácie v roku 2017 je tiež príkladom očistenia pamäti. V dokumente *Od konfliktu k spoločnosti* si katolíci a evanjelici položili otázku, ako by mohli ďalej odovzdávať svoje tradície „tak, aby sa nevytvárali nové zákopy medzi kresťanmi rôznych vyznaní“ (b. 12). [10] Takýmto spôsobom objavili, že si mohli osvojiť nový prístup k svojim dejinám: „To, čo sa stalo v minulosti, nemožno zmeniť. To, čo si z minulosti pripomíname a spôsob, akým si to pripomíname, sa ale postupom času môže naozaj meniť. Spomienka sprítomňuje minulosť. Hoci je minulosť sama osebe nemenná, sprítomnenie minulosti v súčasnosti sa dá zmeniť“ (b. 16).

Praktické odporúčania

- ▶ Pravidelne sa modliť za jednotu kresťanov.
- ▶ Pripomínať si Týždeň za jednotu kresťanov usporiadaním ekumenickej modlitbovej bohoslužby a povzbudiť farnosti, aby robili to isté.
- ▶ Preskúmať spolu s ostatnými kresťanskými predstaviteľmi možnosť usporiadania spoločných biblických študijných dní, ekumenických pútí/procesí, spoločných symbolických gest, alebo prípadne výmenu relikvií či svätých obrazov.
- ▶ Vydať spoločné posolstvo s iným kresťanským predstaviteľom alebo predstaviteľmi na Vianoce alebo Veľkú noc.
- ▶ Usporiadať ekumenickú modlitbovú bohoslužbu spolu s inými miestnymi kresťanskými spoločnosťami, zameranú na spoločný úmysel.
- ▶ Povzbudzovať kňazov alebo pastoračných pracovníkov, aby sa pravidelne stretávali na modlitbu s ostatnými kresťanskými vysluhovateľmi a predstaviteľmi pôsobiacimi v ich susedstve.
- ▶ Byť informovaní o ekumenickej práci spoločností zasväteného života a cirkevných hnutí a povzbudzovať ich v tejto práci.

- Požiadat' diecéznu komisiu, aby spolupracovala s inými kresťanskými spoločenstvami na rozlišovaní, v čom by mohlo byť potrebné očistenie pamäti a aby navrhla konkrétne iniciatívy, ktoré by to mohli uľahčiť.

B. Dialóg lásky

25. Krstný základ dialógu lásky

Celý ekumenizmus je krstný ekumenizmus. Katolíci môžu považovať všetkých ľudí za bratov a sestry na základe nášho spoločného Stvoriteľa, ale oveľa hlbšie puto uznávajú vo vzťahu s pokrstenými kresťanmi ostatných kresťanských spoločenstiev, ktorí sú ich bratmi a sestrami v *Kristovi*, v súlade s praxou Nového zákona a cirkevných otcov. Preto sa dialóg lásky (alebo dialóg kresťanskej lásky – *caritas*) týka nielen ľudského bratstva, ale skôr tých zväzkov spoločenstva, ktoré sa vytvárajú v krste.

26. Kultúra stretnutia v ekumenických inštitúciách a podujatiach

Katolíci by nemali čakať na iných kresťanov, kým sa k nim priblížia, ale mali by byť vždy pripravení urobiť k nim prvý krok (porov. *UR*, 4). Táto „kultúra stretnutia“ je nutným predpokladom každého opravdivého ekumenizmu. Preto je dôležité, aby sa katolíci čo najviac zapájali do ekumenických inštitúcií na miestnej, diecéznej i celonárodnej úrovni. Inštitúcie ako [ekumenické] Rady cirkví či Kresťanské rady budujú vzájomné porozumenie a spoluprácu (porov. *ED*, 166-171). Katolíci majú osobitnú povinnosť zapájať sa do ekumenického hnutia na miestach, kde sú vo väčšine (porov. *ED*, 32). Dialóg lásky sa buduje nárastom jednoduchých iniciatív, ktoré posilňujú putá spoločenstva: výmena posolstiev alebo delegácií pri osobitných príležitostiach; vzájomné návštevy, stretnutia s miestnymi pastoračnými služobníkmi; partnerstvá alebo dohody medzi spoločenstvami alebo inštitúciami (diecézami, farnosťami, seminármi, školami a spevokolmi). Takto slovami a gestami preukazujeme našu lásku nielen voči našim bratom a sestrám v *Kristovi*, ale aj voči kresťanským spoločenstvám, ku ktorým patria, pretože s radosťou uznávame a vážime si ozejstné kresťanské hodnoty, ktoré u nich nachádzame (porov. *UR*, 4).

Mnohí biskupi mohli vďaka dialógu lásky zakúsiť, že ekumenizmus je niečo oveľa viac než len povinnosťou ich služby a objavili ho ako zdroj obohatenia a prameň radosti, cez ktoré zakúsili, „aké je dobré a milé, keď bratia žijú pospolu“ (Ž 133, 1).

Praktické odporúčania

- ▶ Urobiť prvý krok k stretnutiu s inými kresťanskými predstaviteľmi.
- ▶ Osobne a verejne sa modliť za iných kresťanských predstaviteľov.
- ▶ Zúčastňovať sa, pokiaľ je to možné a vhodné, na liturgii vysviacky / uvedenia do úradu / uvítaní iných kresťanských predstaviteľov vo Vašej diecéze.
- ▶ Pozvať, ak je to vhodné, iných kresťanských predstaviteľov na významné liturgické slávenia a podujatia.
- ▶ Sledovať dianie v [ekumenickej] Rade cirkví a ekumenických inštitúciách vo Vašej diecéze a čo najviac sa do nich zapájať.
- ▶ Informovať ostatných kresťanských predstaviteľov o dôležitých podujatiach a správach.

C. Dialóg Pravdy

27. Dialóg ako výmena darov

V encyklike *Ut unum sint* svätý Ján Pavol II. napísal, že dialóg „sa stal pre cirkev výslovnou potrebou, jednou z jej priorít“ (*UUS*, 31). Pri tomto ekumenickom dialógu každý účastník nadobúda „pravdivejšie poznanie a nestrannejšie hodnotenie“ zúčastneného partnera (*UR*, 4). Svätý Ján Pavol II. upresňuje, že „dialóg nie je len výmena názorov. Určitým spôsobom je vždy akousi ‚výmenou darov‘“ (*UUS*, 28). V tejto výmene „jednotlivé časti Cirkvi prinášajú ostatným častiam a celej Cirkvi svoje dary“ (*LG*, 13). Pápež František nás vyzýva k tomu, aby sme venovali aktívnu pozornosť darom iných kresťanov alebo oblastiam, ktoré zodpovedajú našim vlastným cirkevným potrebám, a v ktorých sa od nich môžeme učiť: „Ak naozaj veríme v slobodnú a štedrú činnosť Ducha, koľko vecí sa môžeme naučiť jedni od druhých! Nejde tu len o to, aby sme o druhých zbierali informácie v snahe lepšie ich spoznať, ale najmä o prijatie toho, čo Duch do nich zasial ako dar, ktorý je aj pre nás“ (*EG*, 246).

28. Dialóg, ktorý nás vedie k plnej pravde

Dialóg pravdy je teologickým dialógom, ktorého cieľom je obnovenie jednoty vo viere. V encyklike *Ut unum sint* si svätý Ján Pavol II. kladie otázku: „Kto by mohol považovať za správne zmierenie, ku ktorému by [...] došlo za cenu pravdy?“ (*UUS*, 18). Skôr trvá na tom, že plné spoločenstvo sa bude môcť uskutočniť „prijatím celej pravdy, do ktorej Duch Svätý

uvádza Kristových učeníkov“ (UUS, 36). To isté presvedčenie vyjadrili pápež František i ekumenický patriarcha Bartolomej v Spoločnom vyhlásení v Jeruzaleme v roku 2014, keď napísali: „Znovu potvrdzujeme, že teologický dialóg sa nesnaží nájsť teologicky najmenšieho spoločného menovateľa, pri ktorom by sme dosiahli kompromis, ale je skôr založený na prehlbovaní pochopenia celej pravdy, ktorú Kristus daroval svojej Cirkvi, pravdy, ktorej nikdy neprestaneme lepšie rozumieť, keď sa riadime vnuknutiami Ducha Svätého“.

29. Teologický dialóg na medzinárodnej, národnej a diecéznej úrovni

V rokoch, ktoré nasledovali po Druhom vatikánskom koncile, sa Katolícka cirkev zapojila do mnohých medzinárodných teologických bilaterálnych dialógov so svetovými kresťanskými spoločenstvami. Úlohou týchto komisií pre dialóg bolo nastoľovať teologické rozpory, ktoré v priebehu dejín spôsobili rozdelenie, ale takým spôsobom, ktorý necháva bokom polemický jazyk a predsudky z minulosti a za východisko berie spoločnú tradíciu. [11] Výsledkom týchto dialógov boli dokumenty, ktoré sa pokúsili zmapovať, do akej miery partneri dialógu vyznávajú rovnakú vieru. Zaoberali sa rozdielmi a snažili sa rozšíriť rozsah toho, čo majú partneri dialógu spoločné a identifikovali tiež oblasti, ktoré si vyžadujú ďalšiu reflexiu. Výsledky dialógu poskytujú rámec na rozlišovanie toho, čo môžeme a čo nemôžeme vhodne robiť spolu na základe spoločnej viery.

Nemenej dôležitá je práca mnohých národných komisií pre dialóg, pôsobiacich pod autoritou biskupských konferencií. Národné komisie často samy vedú dialóg s medzinárodnými komisiami, navrhujú nové oblasti plodného skúmania a venujú sa prijatiu a pripomienkovaniu dokumentov medzinárodných komisií.

Dialóg pravdy vedený na celonárodnej a diecéznej úrovni môže byť zvlášť dôležitý vzhľadom na význam a platné slávenie krstu. Predstaviteľom niektorých miestnych cirkví sa podarilo sformulovať spoločné vyhlásenia o vzájomnom uznávaní krstu (porov. ED, 94). Cenný prínos k dialógu pravdy prinášajú aj iné ekumenické pracovné skupiny a iniciatívy. [12]

30. Výzva prijatia

Prijatie je proces, ktorým Cirkev rozlišuje a prijíma za svoje to, čo uzná za autentický kresťanské učenie. Kresťanské spoločenstvo uplatňovalo toto rozlišovanie od prvého ohlasovania slova a počas celých dejín ekumenických koncilov a Magistéria Cirkvi. Prijatie nadobúda nový význam v ekumenickej dobe. Zatiaľ čo bilaterálne a multilaterálne dialógy v priebehu rokov priniesli mnohé spoločné dohody a vyhlásenia, tieto texty nie vždy vstúpili do života kresťanských spoločenstiev. Spoločná pracovná skupina Svetovej rady cirkví

a Katolíckej cirkvi vo svojom dokumente o prijatí opisuje ekumenické prijatie ako „evanjeliový postoj potrebný k tomu, aby [výsledky dialógu] mohli byť osvojené v príslušnej cirkevnej tradícii“. [13] Svätý Ján Pavol II. uvádza, že na účinné prijatie bilaterálnych dohôd „je potrebné vážne preskúmanie, ktoré musí zahrnúť celý Boží ľud, a to rôznymi spôsobmi, formami a kompetenciami“ (UUS, 80). Tento proces prijatia by mal zahŕňať celú Cirkev pri uplatňovaní *sensus fidei*: laických veriacich, teológov i duchovných pastierov. Teologické fakulty a miestne ekumenické komisie zohrávajú dôležitú rolu v tomto smere. Zodpovednosť za vyslovenie konečného úsudku prislúcha napokon autorite Učiteľského úradu Cirkvi (porov. UUS, 81). Biskupi sú preto vyzvaní, aby čítali a docenili najmä tie ekumenické dokumenty, ktorú sú pre ich prostredie najvýznamnejšie. Mnohé z nich obsahujú návrhy, ktoré možno zrealizovať na miestnej úrovni.

Keďže texty, ktoré vzišli z ekumenických dialógov nepredstavujú oficiálne doktrínálne dokumenty zúčastnených cirkví, ich prijatie do života kresťanských spoločenstiev prospeje všetkým, aby hlbšie porozumeli a ocenili tajomstvá viery.

Praktické odporúčania

- ▶ Zistiť, aké bilaterálne dokumenty vydala Katolícka cirkev spolu s hlavnými kresťanskými spoločenstvami prítomnými vo vašej diecéze. Príloha tohto *Vademeca* poskytuje základný prehľad týchto dialógov, pričom ich dokumenty sú dostupné na webstránke Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov.
 - ▶ Zriaďiť diecéznu alebo regionálnu komisiu pre dialóg, ktorá zahŕňa teologických odborníkov z radov laikov i vysvätených. Komisia sa môže venovať spoločnému preštudovaniu dokumentov či už medzinárodného alebo národného dialógu, alebo sa môže zaoberať záležitosťami miestneho významu.
 - ▶ Požiadat' komisiu, aby navrhla určité konkrétne kroky, ktoré by mohla podniknúť vaša diecéza spolu s iným miestnym kresťanským spoločenstvom alebo spoločenstvami na základe dosiahnutých ekumenických dohôd.
-

D. Dialóg života

31. Pravdy spoločne vyjadrené v teologickom dialógu musia nájsť konkrétne vyjadrenie prostredníctvom spoločnej činnosti v pastoračnej starostlivosti, v službe svetu a v oblasti kultúry. *Ekumenické direktórium* uvádza, že prínos kresťanov, ktorý môžu priniesť do týchto oblastí ľudského života bude účinnejší, „keď to urobia spoločne, a keď bude vidno, že sú pri tom zjednotení (porov. *ED*, 162). „Preto“, pokračuje *Direktórium*, „budú chcieť robiť spolu všetko, čo im viera dovolí “ (*ED*, 162). Tieto slová odrážajú dôležitý ekumenický princíp, známy ako Lundský princíp, prvýkrát sformulovaný Svetovou radou cirkví v roku 1952, podľa ktorého by kresťania mali „konať spoločne vo všetkých záležitostiach, okrem tých, pri ktorých ich hlboké rozdiely v presvedčení nútia konať oddelene“ (Tretia svetová konferencia Komisie pre vieru a cirkevný poriadok, r. 1952). Vďaka spoločnej práci začínajú katolíci prežívať oveľa hlbšie a vernejšie to spoločenstvo, na ktorom už majú účasť spolu s inými kresťanmi.

V tomto smere treba katolíkov povzbudiť k tomu, aby v rovnakej miere preukázali trpezlivosť i vytrvalosť, lebo obidve tieto čnosti sú úzko späté s ekumenizmom: majú postupovať krok za krokom a počínať si obozretne, nevyhýbajúc sa ani ťažkostiam (porov. *ED*, 23), pod vedením svojich biskupov; v tomto úsilí však majú preukázať skutočné odhodlanie, motivovaní naliehavou potrebou zmierenia a túžbou Krista, aby jeho učeníci boli jedno (porov. *EG*, 246; *UUS*, 48).

I) Pastoračný ekumenizmus

32. Spoločné pastoračné výzvy ako príležitosť k ekumenizmu

Kresťanské spoločenstvá v danej lokalite veľmi často čelia rovnakým pastoračným a misijným výzvam. Ak nie je medzi kresťanmi úprimná túžba po jednote, takéto výzvy môžu ešte zvýšiť napätie, ba dokonca rozniecovať ducha súperenia medzi spoločenstvami. Keď sa však k takýmto výzvam pristupuje v správnom ekumenickom duchu, práve ony sa stávajú príležitosťami k zjednoteniu ovanie kresťanov v pastoračnej starostlivosti, čo tu nazývame „pastoračný ekumenizmus“. Je to jedna z oblastí, ktorá najúčinnejšie prispieva k posilňovaniu jednoty kresťanov v živote veriacich.

33. Spoločná služba a zdieľanie zdrojov

V mnohých častiach sveta a rozmanitými spôsobmi pracujú kresťanskí služobníci rozličných tradícií spoločne pri zabezpečovaní pastoračnej starostlivosti v nemocniciach, väzniciach, ozbrojených silách, na univerzitách a na iných kaplánskych miestach. V mnohých týchto prípadoch majú spoločné kaplnky alebo iné priestory na poskytovanie duchovnej služby veriacim rozličných kresťanských spoločenstiev (porov. *ED*, 204).

Ak diecézny biskup usúdi, že to nespôsobí pohoršenie alebo zmätok medzi veriacimi, môže ponúknuť iným kresťanským spoločenstvám do užívania kostol. Osobitné rozlišovanie sa však vyžaduje v prípade diecéznej katedrály. *Ekumenické direktórium* (b. 137) počíta s takýmito prípadmi, v ktorých katolícka diecéza prichádza na pomoc inému spoločenstvu, ktoré nemá vlastné bohoslužobné miesto alebo liturgické predmety potrebné na dôstojné slávenie svojich obradov. Takisto v mnohých iných prípadoch sa katolíckym spoločenstvám dostáva podobné prijatie zo strany iných kresťanských komunít. Takého spoločné zdieľanie zdrojov môže budovať dôveru a prehĺbovať vzájomné porozumenie medzi kresťanmi.

34. Misia a katechéza

Ježiš sa modlil „aby všetci boli jedno ... aby svet uveril“ (*Jn* 17, 21) a ekumenické hnutie malo od svojho vzniku neustále v centre svojho záujmu evanjelizačnú misiu Cirkvi. Rozdelenie kresťanov je prekážkou evanjelizácii a oslabuje vierohodnosť evanjeliového posolstva (porov. *UR* 1, *Evangelii nuntiandi* 77 a *UUS*, 98-99). *Ekumenické direktórium* zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť, aby sa „ľudské, kultúrne a politické faktory“, súvisiace s pôvodnými rozdeleniami medzi kresťanmi, neprenášali na nové misijné územia a vyzýva kresťanských misionárov rozličných tradícií, aby pracovali „s láskou a vzájomným rešpektom“ (*ED*, 207).

Apoštolská exhortácia *Catechesi tradendae* (1979) poznamenáva, že v niektorých prípadoch môžu biskupi považovať za „vhodné, ba dokonca nevyhnutné“ spolupracovať s inými kresťanmi na poli katechézy (*CT*, 33, citované v *ED*, 188 a v *Direktóriu pre katechizáciu*, 346). Dokument ďalej opisuje podmienky takejto spolupráce. *Katechizmus Katolíckej cirkvi* sa osvedčil ako užitočný nástroj na spoluprácu s inými kresťanmi v oblasti katechézy.

35. Miešané manželstvá

Diecézny biskup má za úlohu udeľovať dovolenie pre miešané manželstvá a v určitých prípadoch udeľuje dišpenz od kánonickej formy slávania manželstva. Miešané manželstvá by

sa nemali považovať za problém, lebo sú často privilegovaným miestom, kde sa buduje jednota kresťanov (porov. *Familiaris Consortio*, 78 a *Apostolorum Successores*, 207). Duchovní pastieri však nemôžu byť ľahostajní voči bolesti, ktorú rozdelenie kresťanov spôsobuje v týchto rodinách azda oveľa vypuklejšie než v akomkoľvek inom kontexte.

Pastoračná starostlivosť o medzikonfesijné kresťanské rodiny od počiatkovej prípravy snúbencov na manželstvo, cez pastoračné sprevádzanie manželov pri narodení detí, až po prípravu detí k sviatostiam, by sa mala zohľadňovať na diecéznej i regionálnej úrovni (porov. *ED* 143-160).

Osobitné úsilie treba vynaložiť na zapojenie týchto rodín do ekumenických činností vo farnosti a v diecéze. Vzájomné stretnutia kresťanských duchovných pastierov, zamerané na sprevádzanie a podporovanie týchto manželstiev, môžu byť vynikajúcim terénom pre ekumenickú spoluprácu (porov. *ED* 147). Nedávne migračné pohyby túto cirkevnú skutočnosť ešte viac umocnili. Prax týkajúca miešaných manželstiev, krstu detí narodených v týchto manželstvách a ich duchovnej formácie je veľmi rôznorodá od jedného regiónu k druhému. [14] Treba preto povzbudzovať k tomu, aby sa na miestnej úrovni dosiahli dohody o týchto páľčivých pastoračných otázkach.

36. Spoločná účasť na sviatostnom živote (Communicatio in sacris)

Ako sme už videli, keďže máme účasť na skutočnom spoločenstve s ostatnými kresťanmi skrze náš spoločný krst, modlitba s týmito bratmi a sestrami v Kristovi je jednak možná a tiež potrebná, aby nás viedla k jednote, ktorú si Pán želá pre svoju Cirkev. Otázka vzájomného vysluhovania a prijímania sviatostí, a najmä Eucharistie, na príslušných liturgických sláveniach však zostáva v našich ekumenických vzťahoch oblasťou značného napätia. Pri preberaní témy „Spoločná účasť na sviatostnom živote s kresťanmi iných cirkví a cirkevných spoločenstiev“ (*ED*, 129-132), sa *Ekumenické direktórium* opiera o dva základné princípy vyjadrené v dekréte *Unitatis redintegratio* v bode 8, ktoré existujú v určitom napätí a ktoré treba dodržať vždy spolu. Prvým princípom je, že slávenie sviatostí v spoločenstve je „vyjadrením jednoty Cirkvi“ a druhým princípom je, že sviatosť je „účasťou na prostriedkoch milosti“ (*UR*, 8). Vzhľadom na prvý princíp *Direktórium* uvádza, že „eucharistické prijímanie je neoddeliteľne viazané na plné cirkevné spoločenstvo a jeho viditeľné vyjadrenie“ (*ED* 129), a preto účasť na sviatostiach Eucharistie, zmierenia a pomazania chorých je vo všeobecnosti vyhradená tým, ktorí sú v plnom spoločenstve. Pri uplatňovaní druhého princípu však *Direktórium* ďalej uvádza, že „za určitých okolností, výnimočne a za určitých podmienok možno dovoliť alebo dokonca odporučiť, aby boli pripustení k týmto sviatostiam

kresťania iných cirkví a cirkevných spoločenstiev“ (ED, 129). V tomto smere *Direktórium* rozvíja druhý princíp a uvádza, že Eucharistia je pre pokrstených duchovným pokrmom, ktorý ich robí schopnými premáhať hriech a rásť k plnosti života v Kristovi. *Communicatio in sacris* je teda za istých okolností dovolené pre starostlivosť o duše, a v týchto prípadoch ho treba považovať za žiaduce a odporúčané.

Posúdenie uplatňovania týchto dvoch princípov si vyžaduje rozlišovanie zo strany diecézneho biskupa, ktorý by mal mať vždy na pamäti, že možnosť *communicatio in sacris* sa líši vzhľadom na jednotlivé cirkvi a spoločenstvá. *Kódex kánonického práva* opisuje prípady, v ktorých katolíci môžu prijať sviatosti od iných kresťanských vysluhovateľov (porov. *CIC* kán. 844 §2 a *CCEO* kán. 671 § 2). V kánone sa uvádza, že ak hrozí nebezpečenstvo smrti, alebo ak diecézny biskup usúdi, že ide o „vážnu potrebu“, katolícki vysluhovatelia môžu vysluhovať sviatosti iným kresťanom, ktorí „z vlastnej vôle o to žiadajú, len ak, čo sa týka týchto sviatostí, prejavujú katolícku vieru a sú riadne disponovaní“ (*CIC* kán. 884 §4; porov. aj *CCEO* kán. 671 § 3).

Je dôležité zdôrazniť, že úsudok biskupa o tom, čo predstavuje „vážnu potrebu“ a kedy je výnimočne spoločná účasť na sviatostiach vhodná, je vždy pastoračným rozlišovaním, to znamená, že sa týka starostlivosti o duše a ich spásu. K spoločnej účasti na sviatostiach nesmie nikdy dochádzať z čistej zdvorilosti. Je potrebné zachovávať obozretnosť, aby sa predišlo vyvolaniu zmätku alebo pohoršenia medzi veriacimi. Zároveň treba mať na pamäti aj slová, ktoré napísal svätý Ján Pavol II.: „Je dôvodom radosti ..., že katolícki kňazi môžu v určitých osobitných prípadoch vysluhovať sviatosť Eucharistie, pokánia alebo pomazania chorých iným kresťanom, ktorí ... nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou“ (*UUS*, 46). [15]

37. Zmena cirkevnej príslušnosti: ekumenická výzva a príležitosť

Zmena cirkevnej príslušnosti sa svojou povahou líši od ekumenickej činnosti (porov. *UR*, 4). Napriek tomu ekumenické dokumenty berú do úvahy aj prípady, keď kresťania prechádzajú z jedného kresťanského spoločenstva do druhého. Na túto skutočnosť reagujú niektoré pastoračné ustanovenia, napríklad tie, ktoré sú vyjadrené v apoštolskej konštitúcii *Anglicanorum coetibus*. Miestne spoločenstvá by mali s radosťou prijať tých, ktorí chcú vstúpiť do plného spoločenstva s Katolíckou cirkvou, aj keď, ako uvádza *Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života*, „treba sa však starostlivo vyhýbať všetkému, čo by malo nádyh akéhokoľvek triumfalizmu“ (Dodatok I, b. 3). [16] Vždy s hlbokým rešpektom voči

svedomiu dotknutých osôb, ktoré oznámili svoj úmysel vystúpiť z Katolíckej cirkvi, mali by byť upozorení na dôsledky svojho rozhodnutia. V záujme udržania pevných vzťahov s ekumenickými partnermi je za určitých okolností možné dohodnúť si s iným kresťanským spoločenstvom „Kódex správania“ [17], najmä ak sa riešia citlivé otázky súvisiace so zmenou príslušnosti duchovných. [18]

Praktické odporúčania

- ▶ Zistiť spoločné pastoračné potreby s inými kresťanskými predstaviteľmi.
- ▶ Počúvať a poučiť sa z pastoračných iniciatív iných kresťanských spoločenstiev.
- ▶ Veľkodušne pomáhať pri pastoračnej práci iného kresťanského spoločenstva.
- ▶ Stretávať sa s medzikonfesijnými rodinami vo vašej diecéze a počúvať ich skúsenosti.
- ▶ Predstaviť duchovenstvu Vašej diecézy usmernenia *Ekumenického direktória* ohľadom spoločnej účasti na sviatostiach (zhrnuté vyššie) a prípadne, ak existujú, usmernenia biskupskej konferencie alebo synody východných katolíckych cirkví. Pomáhať duchovenstvu pri rozlišovaní, kedy sa majú tieto podmienky uplatniť a kedy by takáto spoločná účasť na sviatostnom živote mohla byť v jednotlivých prípadoch vhodná.
- ▶ Ak Vaša diecéza alebo biskupská konferencia nemá smernice ohľadom kánonických ustanovení o výnimočnej spoločnej účasti na sviatostiach, a ak sa domnievate, že takéto smernice by boli vo vašom kontexte prospešné, obráťte sa na ekumenický orgán biskupskej konferencie a poraďte sa, ako takýto text predložiť alebo pripraviť.

II) Praktický ekumenizmus

38. Spolupráca v službe svetu

Druhý vatikánsky koncil vyzval všetkých kresťanov, aby spojeným úsilím vydávali svedectvo o spoločnej nádeji, čím sa „staví do jasnejšieho svetla tvár Krista Služobníka“ (UR, 12). Koncil konštatoval, že v mnohých krajinách sa táto spolupráca už uskutočňuje pri obraňovaní ľudskej dôstojnosti, ako aj pri zmierňovaní následkov hladu, prírodných katastrof, negramotnosti, chudoby, nedostatku bývania a nerovnomerného rozdeľovania dobier. Dnes by sme k tomuto zoznamu mohli pridať: koordinovanú kresťanskú činnosť zameranú na starostlivosť o vystažovalcov a migrantov; boj proti novodobému otroctvu a obchodovaniu s ľuďmi; upevňovanie mieru; obhajobu náboženskej slobody, boj proti diskriminácii, ochranu

posvätnosti ľudského života a starostlivosť o stvorenie. Spolupráca kresťanov vo všetkých týchto oblastiach je tým, čo sa myslí pod „praktickým ekumenizmom“. Kresťanské spoločnosti čoraz častejšie a s pribúdajúcimi novými potrebami spájajú svoje zdroje a koordinujú úsilie, aby mohli čo najúčinnejšie reagovať na potreby tých, ktorí sú v núdzi. Svätý Ján Pavol II. vyzval kresťanov na „všestrannú praktickú spoluprácu na rôznych úrovniach“ a nazval tento druh spolupráce „skutočnou školou ekumenizmu, dynamickou cestou k jednote“ (UUS, 40). Skúsenosti biskupov v mnohých častiach sveta ukazujú, že spolupráca medzi kresťanskými spoločnosťami v službe chudobným je hybnou silou pri rozvíjaní túžby po jednote kresťanov.

39. Spoločná služba ako svedectvo

Prostredníctvom takejto ekumenickej spolupráce kresťania „vydávajú svedectvo o svojej nádeji“ (UR, 12). Ako Kristovi učeníci, formovaní Písmom a kresťanskou tradíciou, cítime povinnosť pracovať na presadzovaní dôstojnosti ľudskej osoby a posvätnosti stvorenia, v pevnej nádeji, že Boh privedie celé stvorenie do plnosti svojho kráľovstva. Spoločnou prácou v sociálnej činnosti i kultúrnych projektoch, ako sú tie, ktoré sú navrhnuté v bode č. 41, kresťania zveľaďujú integrálnu kresťanskú víziu dôstojnosti človeka. Naša spoločná služba je pred svetom prejavom našej spoločnej viery, a naše svedectvo je o to silnejšie, lebo ho vydávame spoločne.

40. Medzináboženský dialóg

Kresťania pociťujú na národnej i miestnej úrovni čoraz väčšiu potrebu nadväzovať užšie kontakty s inými náboženskými tradíciami. Nedávne migračné pohyby priviedli ľudí odlišných kultúr a náboženstiev do spoločností, ktoré boli predtým prevažne kresťanské. Odborné znalosti, ktorými disponuje jednotlivé kresťanské spoločnosti, sú často obmedzené. Spolupráca kresťanov v medzináboženskom dialógu je preto často prospešná a podľa *Ekumenického direktória* vďaka nej „kresťania môžu prehĺbiť stupeň spoločnosti medzi sebou“ (ED, 210). *Direktórium* zvlášť zdôrazňuje význam spolupráce kresťanov v boji proti „antisemitizmu, náboženskému fanatizmu a sektárstvu“. Napokon je dôležité nestratiť zo zreteľa zásadný rozdiel medzi dialógom s rozličnými náboženskými tradíciami, ktorého cieľom je nadviazať dobré vzťahy a spoluprácu, a dialógom s inými kresťanskými

spoločenstvami, ktorého cieľom je znovuobnoveniu jednoty, ktorú chcel Kristus pre svoju Cirkev a ktorý sa správne nazýva ekumenický.

Praktické odporúčania

- ▶ V dialógu s ostatnými kresťanskými predstaviteľmi stanoviť oblasti, v ktorých je potrebná služba kresťanov.
- ▶ Hovoriť s inými kresťanskými predstaviteľmi a diecéznym splnomocnencom o tom, čo kresťania v súčasnosti robia oddelene a čo by sa dalo robiť spoločne.
- ▶ Povzbudzovať kňazov, aby sa do služby pre miestne spoločenstvo zapájali spolu s ekumenickými partnermi.
- ▶ Vyžiadať si od diecéznych inštitúcií a katolíkov, ktorí sú v mene Cirkvi zapojení do sociálnej činnosti vo Vašej diecéze, informácie o tom, ako v minulosti a v súčasnosti funguje spolupráca s inými kresťanskými spoločenstvami a ako by sa dala rozšíriť.
- ▶ Porozprávať sa s ostatnými kresťanskými predstaviteľmi o ich vzťahoch s inými náboženskými tradíciami vo Vašej oblasti. S akými ťažkosťami sa stretávajú a čo môžu kresťanské spoločenstvá robiť spoločne?

III) Kultúrny ekumenizmus

41. Významnú úlohu v odcudzení kresťanských spoločenstiev zohrali kultúrne faktory. Teologické nezhody veľmi často pramenia z ťažkostí vzájomného porozumenia, ktoré vyplývajú z kultúrnych rozdielov. Keď sa raz spoločenstvá oddelili a začali žiť izolovane od seba, kultúrne rozdiely sa ešte viac prehlbovali a teologické nezhody silneli. Pozitívnejšou stránkou je, že kresťanstvo zároveň výrazne prispelo k rozvoju a obohateniu jednotlivých kultúr po celom svete.

Pojem „kultúrny ekumenizmus“ zahŕňa všetko úsilie o lepšie pochopenie kultúry iných kresťanov a tým aj o uvedomenie si, že okrem kultúrnych rozdielov v rôznej miere máme tú istú vieru vyjadrenú rôznymi spôsobmi. Dôležitým aspektom kultúrneho ekumenizmu je podpora spoločných kultúrnych projektov, ktoré dokážu zblížovať rozličné spoločenstvá a nanovo inkulturovať evanjelium v našej dobe.

Ekumenické direktórium (b. 211-218) podporuje spoločné projekty v akademickej, vedeckej alebo umeleckej oblasti a stanovuje kritériá na ich rozlišovanie (porov. b. 212). Skúsenosti

mnohých katolíckych diecéz ukazujú, že ekumenické koncerty, festivaly sakrálneho umenia, výstavy a sympóziá sú dôležitými momentmi zbližovania medzi kresťanmi. Kultúra v širšom zmysle slova predstavuje privilegované miesto na „výmenu darov“.

Záver

42. Dlhé dejiny rozdelení kresťanov a spletitá povaha teologických a kultúrnych faktorov, ktoré rozdeľujú kresťanské spoločenstvá, predstavujú veľkú výzvu pre všetkých, ktorí sa podieľajú na ekumenickom úsilí. Prekážky na ceste k jednote skutočne presahujú ľudské sily a nemožno ich prekonať len vlastným snažením. Kristova smrť a zmŕtvychvstanie sú však definitívnym Božím víťazstvom nad hriechom a rozdelením, rovnako ako jeho víťazstvom nad nespravodlivosťou a každou formou zla. Z tohto dôvodu kresťania nemôžu strácať nádej tvárou v tvár rozdeleniu kresťanov, rovnako ako nemôžu strácať nádej tvárou v tvár nespravodlivosti alebo vojne. Kristus už toto zlo porazil.

Úlohou Cirkvi je neustále prijímať milosť Kristovho víťazstva. Praktické odporúčania a iniciatívy navrhnuté v tomto *Vademecu* sú spôsoby, ako sa môže Cirkev, a najmä biskup, usilovať o uskutočnenie Kristovho víťazstva nad rozdelením kresťanov. Otvorenie sa pre Božiu milosť obnovuje Cirkev a ako učí *Unitatis redintegratio*, táto obnova je vždy prvým a nevyhnutným krokom k jednote. Otvorenosť Božej milosti si vyžaduje otvorenosť voči našim kresťanským bratom a sestrám, a ako napísal pápež František, ochotu prijať to, „čo Duch do nich zasial ako dar, ktorý je aj pre nás“ (*EG*, 246). Toto *Vademecum* sa vo svojich dvoch častiach pokúša venovať týmto dvom rozmerom ekumenizmu: obnove Cirkvi, jej života i štruktúr a zapojeniu sa spolu s inými kresťanskými spoločenstvami do duchovného ekumenizmu a do dialógu lásky, pravdy a života.

Abbé Paul Couturier (1881 – 1953), katolícky priekopník ekumenického hnutia a najmä duchovného ekumenizmu, vo svojej modlitbe za jednotu, ktorá dodnes inšpiruje kresťanov rozličných tradícií, prosil o to, aby milosť Kristovho víťazstva zavládla nad rozdelením kresťanov. Jeho modlitbou uzatvárame toto *Vademecum*:

Pane Ježišu,
v predvečer svojej smrti za nás,
si sa modlil, aby všetci tvoji učeníci
boli dokonale jedno,
ako si ty vo svojom Otcovi a Otec v tebe:

daj, aby sme bolestne pocítili nevernosť našich rozdelení.
Daruj nám úprimnosť, aby sme uznali,
a odvahu, aby sme odmietli
našu skrytú ľahostajnosť,
nedôveru, ba dokonca vzájomnú nevraživosť.
Udeľ nám milosť, aby sme sa všetci stretli v Tebe,
aby z našich duší i našich perí neprestajne vychádzala
modlitba za jednotu kresťanov,
ako to Ty chceš a prostriedkami, ktorými Ty chceš.
Daj, aby sme v Tebe, ktorý si dokonalá Láska,
našli cestu, ktorá vedie k jednote,
v poslušnosti tvojej láske a pravde.
Amen.

Svätý Otec pápež František schválil zverejnenie tohto dokumentu.

Vo Vatikáne, 5. júna 2020

Kurt kardinál Koch

predseda

✘ **Brian Farrell**

titulárny biskup abitínsky

Sekretár

Katolícke dokumenty o ekumenizme

Druhý vatikánsky koncil, Dekrét o ekumenizme *Unitatis redintegratio* (1964)

Svätý Ján Pavol II., encyklika o ekumenickom úsilí *Ut unum sint* (1995)

Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov a Spojené biblické spoločnosti, *Smernice pre medzináboženskú spoluprácu pri prekladoch biblie* (1987)

Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov, *Direktórium na vykonávanie princípov a noriem o ekumenizme* (1993)

Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov, *Ekumenický rozmer formovania pastoračných pracovníkov* (1997)

Tieto dokumenty a ďalšie materiály, informácie a zdroje nájdete na webstránke Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov (www.christianunity.va).

Príloha

Partneri Katolíckej cirkvi v medzinárodnom dialógu

Bilaterálny dialóg

Práca Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov (PRNJK) spočíva jednak v posilňovaní čoraz užších vzťahov s našimi bratmi a sestrami v Kristovi (dialóg lásky), ako aj v úsilí o prekonávanie doktrinálnych rozporov, ktoré nám bránia dosiahnuť plné a viditeľné spoločenstvo (dialóg pravdy). PRNJK vedie bilaterálne dialógy alebo rozhovory s nasledujúcimi kresťanskými spoločenstvami. [19]

Pravoslávne cirkvi byzantskej tradície

Cirkvi byzantskej tradície spája to, že uznávajú sedem ekumenických koncilov prvého tisícročia a majú rovnakú duchovnú a kánonickú tradíciu zdedenú z Byzancie. Tieto cirkvi, ktoré tvoria Pravoslávnu cirkev ako celok, sú organizované podľa princípu autokefálie, pričom každá z nich má svojho vlastného primasa (hlavu) a ekumenický patriarcha má medzi nimi postavenie čestného primátu. Jednohlasne uznané autokefálne cirkvi sú: patriarcháty Konštantínopolu, Alexandrie, Antiochie, Jeruzalema, Moskvy, Srbska, Rumunska, Bulharska, Gruzínska a autokefálne cirkvi Cypru, Grécka, Poľska, Albánska, českých krajín a Slovenska. Niektoré patriarcháty zahŕňajú aj takzvané „autonómne“ cirkvi. V roku 2019 udelil ekumenický patriarcha *tomos* (právo) autokefálie Ukrajinskej pravoslávnej cirkvi. Proces uznania tejto cirkvi zo strany ostatných cirkví stále prebieha. Spoločná medzinárodná komisia pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Pravoslávnu cirkvou ako celkom, založená v roku 1979, prijala šesť textov. Prvé tri dokumenty sa týkali sviatostnej štruktúry Cirkvi (Mníchov 1982, Bari 1987; Valamo 1988) a štvrtý sa zaoberal otázkou uniatizmu (Balamand, 1993). Po období krízy sa v roku 2006 začala nová etapa dialógu, zameraná na vzťah medzi primátom a synodalitou, v rámci ktorej boli doposiaľ prijaté dva dokumenty (Ravenna 2007 a Chieti 2016).

Orientálne pravoslávne cirkvi

Orientálne pravoslávne cirkvi, známe aj ako „nechalcedónske“, pretože neuznávajú Štvrtý ekumenický koncil, sa delia na tri hlavné tradície: koptskú, sýrsku a arménsku. V roku 2003 bola vytvorená Spoločná medzinárodná komisia, ktorá združuje všetkých sedem cirkví, ktoré

uznávajú prvé tri ekumenické koncily: Koptskú pravoslávnu cirkev, Sýrsku pravoslávnu cirkev, Arménsku apoštolskú cirkev (Ečmiadzinský katolikát a Kilíkijský katolikát), Malankarskú pravoslávnu sýrsku cirkev, Etiópsku pravoslávnu cirkev Tewahedo a Eritrejskú pravoslávnu cirkev Tewahedo. Prvá fáza dialógu vyvrcholila v roku 2009 dokumentom o povahe a poslaní Cirkvi. Nová fáza vyústila v roku 2015 do prijatia dokumentu o uplatňovaní spoločenstva v živote prvotnej Cirkvi. Súčasný dialóg sa sústreďuje na sviatosť.

Paralelne s touto komisiou prebieha aj osobitný dialóg s Malankarskými cirkvami južnej Indie. V rokoch 1989 a 1990 boli nadviazané dva paralelné bilaterálne dialógy, a to s Malankarskou pravoslávnu sýrskou cirkvou a s Malankarskou (Jakobitskou) sýrskou pravoslávnu cirkvou, ktoré sa udržiavajú aj po zriadení uvedenej komisie. Tieto dialógy sa sústreďujú na tri hlavné témy: cirkevné dejiny, spoločné svedectvo a ekleziológia.

Asýrska cirkev Východu

Dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Asýrskou cirkvou Východu priniesol mnohé plodné výsledky. Výsledkom prvej fázy dialógu o kristologických otázkach bolo podpísanie *Spoločného kristologického vyhlásenia* pápežom Jánom Pavlom II. a patriarchom Mar Dinkha IV. v roku 1994, ktoré otvorilo nové horizonty pre teologický dialóg i pastoračnú spoluprácu. Spoločná komisia pre teologický dialóg medzi Katolíckou cirkvou a Asýrskou cirkvou Východu následne naplánovala ďalšie dve pracovné etapy: jednu je o teológii sviatostí a druhú o usporiadaní Cirkvi. Druhá etapa dialógu sa skončila širokým konsenzom v otázkach sviatostí, ktorý umožnil, aby Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov (PRNJK) vydala „Smernice pre pripustenie k Eucharistii medzi Chaldejskou cirkvou a Asýrskou cirkvou Východu“ a dohodu o záverečnom dokumente pod názvom *Spoločné vyhlásenie o sviatostnom živote*, ktoré bolo prijaté v roku 2017. Tretia fáza dialógu o povahe a usporiadaní Cirkvi, začala v roku 2018.

Starokatolícka cirkev Utrechtskej únie

Utrechtskú úniu tvorí šesť národných cirkví, ktoré patria do Medzinárodnej starokatolíckej biskupskej konferencie. Uvádzame ich podľa poradia, v akom vstúpili do Únie (od roku 1889): Starokatolícke cirkvi v Holandsku, Nemecku, Švajčiarsku, Rakúsku, Českej republike a Poľsku. Medzinárodná rímskokatolícko-starokatolícka komisia pre dialóg bola založená

v roku 2004. Jej najnovšia publikácia *Cirkev a cirkevné spoločenstvo* obsahuje dve správy z roku 2009 a 2016. Prichádza k záveru, že spoločné chápanie Cirkvi ako mnohoúrovňového spoločenstva miestnych Cirkví môže otvoriť spoločné pohľady a umožniť spoločnú víziu primátu rímskeho biskupa v rámci univerzálnej synodálnej perspektívy.

Anglikánske spoločenstvo

Anglikánske spoločenstvo zahŕňa 39 provincií a má viac než 85 miliónov členov. Hoci sa aj iní označujú menom anglikáni, Anglikánske spoločenstvo je vymedzené tými diecézami, ktorých biskup je v spoločenstve so starobylým stolcom v Canterbury. Ekumenický dialóg medzi Anglikánskym spoločenstvom a Katolíckou cirkvou sa začal po historickom stretnutí svätého Pavla VI. s arcibiskupom Michaelom Ramseyom v roku 1966. Prvá anglikánsko-rímskokatolícka medzinárodná komisia (ARCIC I) zasadala v rokoch 1970 až 1981. Dosiahla vysoký stupeň konsenzu o témach Eucharistie a služby (ministéria). Komisia ARCIC II nadviazala na prácu svojej predchodkyne o autorite v dôležitom dokumente pod názvom *Dar autority* (1999). Vypracovala tiež spoločné vyhlásenia o spáse, Márii, ekleziológii, etike a milosti. Najnovšie vydala Komisia ARCIC III spoločný dokument o ekleziológii pod názvom *Spoločne kráčame po ceste*. Medzinárodná anglikánsko-rímskokatolícka komisia pre jednotu a misiu (IARCCUM) je komisia anglikánskych a katolíckych biskupov, ktorí sa usilujú o čo najširšie prijatie dokumentov komisie ARCIC a o čím väčšie svedectvo o svojej spoločnej viere v službe núdznym.

Svetový luteránsky zväz

Svetový luteránsky zväz (SLZ) je celosvetové spoločenstvo 148 luteránskych cirkví, ktoré tvoria spoločenstvo kazateľnice a oltára. Členské cirkvi SLZ sú prítomné v 99 krajinách a spolu majú viac ako 75,5 milióna členov. Svetový luteránsky zväz vznikol v roku 1947 v Lunde. Luteránsko-katolícka komisia pre jednotu začala svoju činnosť v roku 1967. Dialóg medzi katolíckmi a luteránmi odvtedy pokračuje bez prerušenia. V priebehu piatich fáz dialógu komisia vydala študijné dokumenty o evanjeliu a Cirkvi, službe (ministériu), Eucharistii, ospravedlivení a apoštolskosti Cirkvi. V súčasnosti sa zaoberá témou „Krst a rast v spoločenstve“. Dôležitým historickým medzníkom vo vzťahoch medzi luteránmi a katolíckmi bolo *Spoločné vyhlásenie o učení o ospravedlivení* (1999). Teológia ospravedlivenia bola ústredným teologickým sporom medzi Martinom Lutherom a cirkevnými autoritami, ktorý viedol k reformácii. *Spoločné vyhlásenie* pozostáva zo 44 spoločných tvrdení týkajúcich sa učenia o ospravedlivení. Vzhľadom na vysokú mieru

dosiahnutého konsenzu bolo dohodnuté, že odsúdenia vydané Luteránskymi konfesiami a Tridentským koncilom sa nebudú viac uplatňovať. Dokument *Od konfliktu k spoločenstvu* (2013) sa niesol v znamení spoločnej luteránsko-katolíckej pripomienky 500. výročia reformácie v roku 2017.

Svetové spoločenstvo reformovaných cirkví

Svetové spoločenstvo reformovaných cirkví (SSRC) a jeho členské cirkvi majú svoje korene v reformácii 16. storočia, ktorú viedli Ján Kalvín, John Knox a Ulrich Zwingli a v skorších reformačných hnutiach Jana Husa a Petra Valdesa. Členmi SSRC sú kongregačné, presbyteriánske, reformované, zjednotené/zjednocujúce a valdénske cirkvi. V roku 2010 sa spojili Svetová aliancia reformovaných cirkví (SARC) a Ekumenická reformovaná rada (ERC), aby vytvorili Svetové spoločenstvo reformovaných cirkví. Komisia reformovaných cirkví a Rímskokatolíckej cirkvi oficiálne začala svoju činnosť v Ríme v roku 1970. Komisia uskutočnila celkovo štyri fázy dialógu a vypracovala nasledujúce štyri správy dialógu: *Prítomnosť Krista v Cirkvi a vo svete* (1970 – 1977); *Smerom k spoločnému chápaniu Cirkvi* (1984 – 1990); *Cirkev ako spoločenstvo spoločného svedectva o Božom kráľovstve* (1998 – 2005); *Ospravedlivenie a sviatosť: kresťanské spoločenstvo ako činiteľ spravodlivosti* (2011 – 2015).

Svetová metodistická rada

Svetová metodistická rada (SMR) je združenie 80 cirkví z celého sveta. Väčšina z nich má svoje korene v učení anglikánskeho kazateľa Johna Wesleyho z 18. storočia. Metodisti majú dlhé dejiny ekumenických zmlúv, a tak v mnohých krajinách ako Kanada, Austrália a India, sa metodisti stali súčasťou zjednotených/zjednocujúcich cirkví. Medzinárodná metodisticko-rímskokatolícka komisia začala svoju činnosť v roku 1967. Komisia vypracúva správy každých päť rokov, súbežne so zasadnutiami Svetovej metodistickej rady. Tieto správy sa sústreďujú na témy ako: Duch Svätý, Cirkev, sviatosti, apoštolská tradícia, zjavenie a viera, učiteľský úrad Cirkvi a svätosť. Fáza dialógu prebiehajúca v rokoch 2017-2021 sa zaoberá témou Cirkvi ako zmiereného a zmierujúceho spoločenstva.

Svetová menonitská konferencia

Svetová menonitská konferencia (SMK) zastupuje väčšinu celosvetovej rodiny kresťanských cirkví, ktoré sa zrodili z radikálnej reformácie v Európe v 16. storočí, najmä v anabaptistickom hnutí. Medzi jej členov patrí 107 národných menonitských a bratských (*Brethren in Christ*) cirkví z 58 krajín, s približne 1,5 milióna pokrstených veriacich. Medzinárodné rozhovory medzi Rímskokatolíckou cirkvou a Svetovou menonitskou konferenciou sa začali v roku 1998 a priniesli jednu správu o dialógu pod názvom *Spoločne povolani byť tvorcami pokoja* (1998 – 2003).

V ostatnom období (2012 – 2017) sa PRNJK zúčastnila na trojstrannom dialógu v rámci Medzinárodnej komisie pre trojstranný dialóg so Svetovou menonitskou konferenciou a so Svetovým luteránskym zväzom, výsledkom čoho bola správa dokončená v roku 2017 pod názvom: *Krst a začlenenie do Kristovho tela, Cirkvi*.

Svetová baptistická aliancia

Aliancia je celosvetové spoločenstvo baptistov, ktoré vzniklo v roku 1905 v Londýne. V súčasnosti zahŕňa približne 240 členských cirkví s celkovým počtom asi 46 miliónov členov. Baptistické hnutie vzniklo v 17. storočí v Anglicku ako separatistické hnutie, ktoré sa odtrhlo od puritánov a presadzovalo radikálnu odľuku cirkvi od štátu. Prví vodcovia hnutia (John Smyth a Thomas Helwys) boli presvedčení, že krst detí je v rozpore so Svätým písmom. Spolu s menonitmi (anabaptistami), ktorí ovplyvnili baptistickú teológiu v Holandsku a v iných krajinách, baptisti nepraktizujú krst detí, ale pridržiavajú sa toho, čo nazývajú „krst veriacich“. Medzinárodné rozhovory medzi baptistami a rímskokatolíckymi sa začali v roku 1984. Výsledkom dvoch fáz medzinárodného dialógu boli dve správy: *Povolani svedčiť o Kristovi v dnešnom svete* (1984 – 1988) a *Božie slovo v živote Cirkvi* (2006 – 2010). V súčasnosti prebieha tretia fáza dialógu na tému spoločného kresťanského svedectva v súčasnom svete.

Disciples of Christ (Kristovi učeníci)

Kresťanská cirkev (Disciples of Christ) vznikla začiatkom 19. storočia v USA v úsilí o hľadanie katolíckosti a jednoty. Jednota kresťanov je ústredným prvkom učenia Cirkvi Kristových učeníkov a ich svedectva o Božom kráľovstve. Sami seba označujú za „protestantské eucharistické spoločenstvo“ a často opakujú, že „naša cesta zmierenia začína a končí pri (Eucharistickom) stole“. Dialóg s Katolíckou cirkvou sa začal v roku 1977

a vyústil do vydania štyroch dokumentov: *Apoštolskosť a katolíckosť* (1982); *Cirkev ako spoločenstvo v Kristovi* (1992); *Odovzdávanie viery* (2002); *Kristova prítomnosť v Cirkvi s osobitným zreteľom na Eucharistiu* (2009).

Turíčne (pentekostálne) a charizmatické hnutia

Losangelské hnutie prebudenia Azusa Street (*Los Angeles Azusa Street Revival Movement*) z roku 1906 sa zvyčajne považuje za začiatok turíčneho (letničného, pentekostálneho) hnutia. Klasický Pentekostalizmus má svoj pôvod v tomto hnutí prebudenia, ktoré sa čoskoro sformovalo do rôznych konfesíí v protestantskom zmysle a postupne vytvorilo medzinárodné siete zoskupení, ako sú *Assemblies of God* (*Božie zhromaždenia*), *Foursquare Gospel Church* (*Cirkev štvorhranného evanjelia*), a *Church of God* (*Božia Cirkev*). Konfesijní pentekostalisti, ktorí vzišli z hnutí prebudenia v päťdesiatych rokoch 20. stor. vnútri rôznych kresťanských tradícií a ktorí zostali v rámci svojich konfesíí, sa bežne nazývajú charizmatici (Katolícka charizmatická obnova, ktorá sa zrodila v roku 1968 je súčasťou tohto hnutia, pričom zostáva cirkevným hnutím v rámci Katolíckej cirkvi). Koncom 80. a 90. rokov sa napokon objavili nekonfesijní pentekostalisti alebo Nové charizmatické cirkvi. Odhaduje sa, že v súčasnosti je na celom svete okolo 500 miliónov pentekostalistov a charizmatikov. Pentekostálno-katolícky dialóg sa začal v roku 1972 a priniesol šesť správ, z ktorých najnovšia – *Ducha neuhášajte*, sa zaoberá charizmami v živote a poslaní Cirkvi.

V rokoch 2008-2012 prebiehala vo Vatikáne séria predbežných rozhovorov medzi skupinou lídrov Nových charizmatických cirkví (NCC) a Pápežskou radou pre napomáhanie jednoty kresťanov. Na záver tejto predbežnej fázy bolo dohodnuté, že sa uskutoční ďalší cyklus rozhovorov s cieľom prehĺbiť úvahy o ich identite a sebavnímaní (2014-2018). Výsledkom úvah NCC o týchto rozhovoroch je dokument pod názvom *Charakteristické znaky Nových charizmatických cirkví*. Nie je to ekumenický dokument, ale skôr pokus týchto Nových charizmatických cirkví o sebadefinovanie v dialogickom kontexte a jeho cieľom je napomôcť a podporiť vzťahy medzi katolíckymi predstaviteľmi a lídrami novocharizmatikov po celom svete.

Svetová evanjelikálna aliancia

Evanjelicáli sú jedným z prvých ekumenických hnutí v novodobých dejinách Cirkvi. Evanjelicálna aliancia, založená v roku 1846 v Londýne, pôvodne združovala kresťanov

luteránskej, reformovanej a anabaptistickej tradície. Pri založení Evanjelikálnej aliancie (v súčasnosti nesie názov Svetová evanjelikálna aliancia) sa za základný jednotiaci prvok považoval osobný vzťah ku Kristovi, ktorý zahŕňa obrátenie (pokánie) a duchovné znovuzrodenie („znovuzrodení“ kresťania). Aj keď sa evanjelikáli, ktorí patria k rôznym cirkevným tradíciám – od anglikanizmu po pentekostalizmus –, pridriavajú štyroch takzvaných výlučných článkov reformácie („sola“), v súčasnosti kladú do popredia otázky spojené s misiou a evanjelizáciou. Svetová evanjelikálna aliancia ako združenie národných evanjelikálnych aliancií s viditeľnou infraštruktúrou a Lausanské hnutie, ktoré je prevažne združením jednotlivých evanjelikálov, reprezentujú záujmy evanjelikalizmu v súčasnosti. Uskutočnili sa tri kolá medzinárodných konzultácií medzi zástupcami Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov a Svetovou evanjelikálnou alianciou a boli vypracované tri správy: *Evanjelikáli a katolíci o misii* (ERCDOM, 1976 – 1984); *Cirkev, evanjelizácia a putá koinonie* (1997 – 2002); *„Písmo a Tradícia“* a *„Cirkev a spása“: katolíci a evanjelikáli skúmajú výzvy a možnosti* (2009 – 2016).

Armáda spásy

Armáda spásy má svoje korene v polovici 19. storočia v Anglicku ako misijné hnutie pre chudobných a marginalizovaných. Jej zakladateľ William Booth bol metodistickým kazateľom. Armáda spásy pôsobí v 124 krajinách. Medzi jej členov patrí viac než 17 000 aktívnych a vyše 8 700 bývalých pracovníkov, viac než jeden milión vojakov, okolo 100 000 ostatných zamestnancov a viac než 4,5 milióna dobrovoľníkov. Členov Armády spásy možno charakterizovať ako evanjelikálnych kresťanov, ktorí nepraktizujú žiadne sviatosti. Séria neformálnych ekumenických rozhovorov medzi Armádou spásy a Pápežskou radou pre napomáhanie jednoty kresťanov začala v roku 2007 v Middlesexe vo Veľkej Británii. Celkovo sa konalo päť stretnutí, ktoré sa skončili v roku 2012. Súhrnnú správu o medzinárodnom dialógu publikovala Armáda spásy v roku 2014 pod názvom *Rozhovory s Katolíckou cirkvou*.

Multilaterálne dialógy

Prostredníctvom Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov sa Katolícka cirkev angažuje aj v multilaterálnych dialógoch.

Svetová rada cirkví

Svetová rada cirkví (SRC) bola založená v roku 1948 a je „spoločenstvom cirkví, ktoré vyznávajú Pána Ježiša Krista ako Boha a Spasiteľa podľa Písem, a preto sa snažia naplňať svoje spoločné povolanie na slávu jediného Boha, Otca, Syna a Ducha Svätého“ (*Základný dokument* prijatý na Treťom valnom zhromaždení v New Delhi v roku 1961). Svetová rada cirkví je dnes najširším a najucelenejším organizovaným vyjadrením ekumenického hnutia. Združuje 350 členských cirkví vrátane pravoslávnych, luteránov, reformovaných, anglikánov, metodistov, baptistov, ako aj evanjelikálov, pentekostalistov a zjednotené a nezávislé cirkvi. Celkovo reprezentuje vyše 500 miliónov kresťanov zo všetkých kontinentov a viac ako 110 krajín.

Hoci Katolícka cirkev nie je členom Svetovej rady cirkví, od Druhého vatikánskeho koncilu sa zintenzívnila spolupráca v otázkach spoločného záujmu. Najdôležitejšia spolupráca v úsilí o dosiahnutie plnej viditeľnej jednoty sa uskutočňuje prostredníctvom Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov (PRNJK). To zahŕňa Spoločnú pracovnú skupinu (založenú v roku 1965), spoluprácu v oblasti ekumenickej formácie a vzdelávania a spoločnú prípravu materiálov pre Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov. Katolícki odborníci sú tiež členmi rôznych komisií Svetovej rady cirkví, ako napr. Komisie pre svetové misie a evanjelizáciu, Komisie pre ekumenické vzdelávanie a formáciu, ako aj rôznych *ad hoc* pracovných skupín pre konkrétne projekty. Komisia pre vieru a poriadok, ktorej desať percent členov tvoria katolíci, zohráva obzvlášť dôležitú úlohu pri riešení doktrinálnych, morálnych a inštitucionálnych rozdielov medzi cirkvami. Od svojho založenia v roku 1948 Komisia vypracovala množstvo štúdií o dôležitých ekumenických témach vrátane Svätého Písma a Tradície, apoštolskej viery, antropológie, hermeneutiky, zmierenia, násilia a mieru, ochrany stvorenia a viditeľnej jednoty. V roku 1982 publikovala dokument *Krst, Eucharistia, ministérium* (skr. *BEM*, známy aj ako *Limská deklarácia*), prvé vyhlásenie multilaterálneho zblíženia v otázkach, ktoré sú jadrom ekumenickej diskusie. Oficiálna odpoveď Katolíckej cirkvi na toto vyhlásenie (1987) vyjadruje presvedčenie, že ústredné miesto v ekumenickom dialógu by malo zaujať štúdium ekleziológie s cieľom vyriešiť zostávajúce otvorené otázky. V roku 2013 komisia vydala druhé vyhlásenie zblíženia pod názvom *Cirkev: na ceste k spoločnej vízii (CCSV)*. Dokument, ktorý je výsledkom troch desaťročí intenzívneho teologického dialógu, na ktorom sa podieľali stovky teológov a cirkevných predstaviteľov, objasňuje, „ako ďaleko kresťanské spoločnosti pokročili v spoločnom chápaní Cirkvi, pričom zachytáva dosiahnutý pokrok a naznačuje prácu, ktorú

ešte treba vykonať“ (Úvod). V oficiálnej katolíckej odpovedi (2019) sa jasne uvádza, že bez toho, aby sme predstierali dosiahnutie úplnej zhody, dokument *CCSV* ukazuje rastúci konsenzus v sporných otázkach týkajúcich sa povahy, poslania a jednoty Cirkvi.

Globálne kresťanské fórum

Globálne kresťanské fórum (GKF) je nedávna ekumenická iniciatíva, ktorá vznikla koncom minulého storočia v rámci Svetovej rady cirkví. Cieľom GKF je vytvoriť otvorený priestor pre dialóg – fórum –, kde by sa mohli zástupcovia takzvaných „historických cirkví“ (katolíckej, pravoslávnej a po-reformačných protestantských cirkví) a tých cirkví, ktoré sa označujú ako „novodobé cirkvi“ (pentekostálne, evanjelikálne, a nezávislé), stretnúť na rovnocennej báze a posilňovať vzájomný rešpekt, zdieľať svoje skúsenosti viery, a spolu riešiť spoločné výzvy. Zámerom Globálneho kresťanského fóra je zhromaždiť okolo jedného stola zástupcov prakticky všetkých kresťanských tradícií, vrátane afrických inštitucionálnych cirkví, megazborov, migrujúcich cirkevných zborov, ako aj nové ekumenické hnutia a spoločenstvá. V GKF sú zastúpené mnohé kresťanské svetové spoločenstvá a svetové kresťanské organizácie, vrátane Pápežskej rady pre napomáhanie jednoty kresťanov, Svetové pentekostálne spoločenstvo, Svetová evanjelikálna aliancia a Svetová rada cirkví. Globálne kresťanské fórum nevyžaduje formálne členstvo, pričom poskytuje priestor na nadviazovanie kontaktov a umožňuje predstaviteľom cirkví rozvíjať témy spoločného záujmu v rýchlo sa meniacom kontexte svetového kresťanstva v súčasnosti.

Spoločenstvo protestantských cirkví v Európe

Spoločenstvo protestantských cirkví v Európe (SPCE) je spoločenstvo združujúce viac ako 90 protestantských cirkví, ktoré podpísali Leuenbergskú dohodu. Jeho cieľom je uskutočňovať cirkevné spoločenstvo prostredníctvom spoločného svedectva a služby.

Medzi jeho členov patria väčšinou luteránske a reformované cirkvi v Európe, zjednotené cirkvi, ktoré vznikli zlúčením týchto cirkví, Valdénska cirkev a európske metodistické cirkvi. Niektoré európske cirkvi zostali mimo tohto spoločenstva, ako napr. Evanjelická luteránska cirkev Fínska a Švédská cirkev. Pri bohoslužbe v Bazileji dňa 16. septembra 2018 sa Spoločenstvo protestantských cirkví v Európe a Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov zaviazali, že začnú oficiálny dialóg na tému cirkví a cirkevné spoločenstvo.

Poznámky

[1] Príhovor pri príležitosti 50. výročia zriadenia Biskupskej synody, 17. októbra 2015, v ktorom [pápež] cituje zo svojho Príhovoru k delegácii Konštantínopolského ekumenického patriarchátu, 27. júna 2015.

[2] Tamtiež.

[3] Všetko, čo sa tu vzťahuje na diecézy, diecéznych biskupov a diecézne štruktúry sa rovnako vzťahuje na eparchie, eparchiálnych biskupov a ich štruktúry.

[4] Tak napríklad, keďže toto *Vademecum* je zamerané z pohľadu biskupa, *communicatio in sacris* sa tu skôr chápe z pastoračného hľadiska, než z hľadiska duchovného ekumenizmu.

[5] Prvé posolstvo pápeža Benedikta XVI. na záver eucharistickej koncelebrácie s členmi kardinálskeho kolégia v Sixtínskej kaplnke, 20. apríla 2005.

[6] KASPER, Walter, *A Handbook od Spiritual Ecumenism [Príručka duchovného ekumenizmu]* New York: New City Press, 2007, § 6.

[7] Pozri tiež: *O Lord, Open Our Lips [Pane, otvor moje pery]*, Dokument Spoločného výboru pre anglikánsko-rímskokatolícky dialóg vo Francúzsku, 2014.

[8] Porov. Pápežská rada pre napomáhanie jednoty kresťanov a Spojené biblické spoločnosti, *Smernice pre medzikonfesijnú spoluprácu pri prekladaní biblie* (nová revidovaná verzia r. 1987).

[9] Pozri napríklad príhovor pápeža Františka v Bazilike svätého Hrobu v Jeruzaleme, 25. mája 2014.

[10] Spoločná luteránsko-rímskokatolícka komisia pre jednotu, *Od konfliktu k spoločenstvu*, Trnava: Spolok svätého Vojtecha, 2020.

[11] Podrobnejšie informácie o týchto teologických dialógoch možno nájsť v prílohe tohto dokumentu.

[12] Napr. *Groupe des Dombes, Ökumenischer Arbeitskreis evangelischer und katholischer Theologen*, teologické rozhovory s orientálnymi pravoslávnyimi cirkvami iniciované *Nadáciou Pro Oriente, Malinské rozhovory, Katolíci a evanjelici spoločne*, a *Spoločná pravoslávno-katolícka pracovná skupina sv. Ireneja*.

[13] Deviata správa Spoločnej pracovnej skupiny medzi Rímskokatolíckou Cirkvou a Svetovou radou cirkví (2007 – 2012). *Príloha A. Prijatie: kľúč k ekumenického pokroku*, § 15, 2012.

[14] Biskup by mal brať do úvahy *CIC* kán. 1125 alebo *CCEO* kán. 814 § 1.

[15] S niektorými orientálnymi pravoslávnyimi cirkvami boli dosiahnuté pastoračné dohody o vzájomnom pripustení veriacich k Eucharistii v prípade potreby (v roku 1984 so Sýrskou

pravoslávnu cirkvou a v roku 2001 medzi Chaldejskou a Asýrskou cirkvou Východu). Mnohé biskupské konferencie, synody, eparchie a diecézy vydali v tejto veci smernice alebo dokumenty.

[16] *Editio typica*, Príloha 3b.

[17] Francúzsky spoločný výbor pre katolícko-pravoslávny teologický dialóg predložil takýto návrh vo svojom vyhlásení v r. 2003 *Éléments pour une éthique du dialogue catholique-orthodoxe*.

[18] Ako príklad možno uviesť Anglikánsko-rímskokatolícky dialóg kanadských biskupov, ktorí sa dokázali dohodnúť na vyhlásení *Pastoračné smernice pre cirkvi v prípade prestúpenia duchovných z jedného spoločenstva do druhého*“ (1991).

[19] Pred nadviazaním ekumenických vzťahov na miestnej a národnej úrovni je užitočné si najprv overiť, či konkrétna kresťanská komunita je v plnom spoločenstve s jedným z celosvetových spoločenstiev uvedených v tejto prílohe. Existujú, napríklad, ne-kánonické pravoslávne cirkvi, anglikánske provincie alebo diecézy, ktoré nie sú v spoločenstve s canterburským arcibiskupom, a mnohé baptistické komunity nie sú členmi Svetovej baptistickej aliancie. Okrem toho niektoré komunity nemajú na celosvetovej úrovni štruktúru, ktorá by ich reprezentovala. Keď vstupujeme do ekumenických vzťahov s takýmito skupinami, potrebné je rozlišovanie. Môže byť preto užitočné požiadať o radu ekumenickú komisiu biskupskej konferencie alebo synody, alebo Pápežskú radu pre napomáhanie jednoty kresťanov.